

PIERRE CORNEILLE

CID¹

OBSAH

Předmluvou.

Osoby.

Jednání první.

I. Scéna.

II. Scéna.

III. Scéna.

IV. Scéna.

V. Scéna

VI. Scéna

VII. Scéna.

Jednání druhé.

I. Scéna.

II. Scéna.

III. Scéna.

IV. Scéna.

V. Scéna.

VI. Scéna.

VII. Scéna.

VIII. Scéna.

Jednání třetí.

I. Scéna

II. Scéna.

III. Scéna.

IV. Scéna

V. Scéna.

¹ Převzato z: Corneille P., *Cid. Tragedie o pěti jednáních*, přel. J. Vrchlický, Praha 1900 (redakčně upraveno).

VI. Scéna.

Jednání čtvrté.

I. Scéna.

II. Scéna.

III. Scéna.

IV. Scéna.

V. Scéna.

Jednání páté.

I. Scéna

II. Scéna.

III. Scéna.

IV. Scéna.

V. Scéna.

VI. Scéna.

VII. Scéna.

PŘEDMLUVOU

Pierre Corneille narodil se v Rouenu dne 6. června 1606 z otce advokáta a matky dobrého rodu měšťanského. Vychován od jezuitů studoval práva a stal se advokátem; na divadle debutoval r. 1629 komedií *Mélite*, k jejímuž prvnímu představení do Paříže odcestoval.

Od r. 1629-1636 žil v Paříži, seznámil se s čelnými svými současníky: Mairetem, Scudérim, Rotrouem, s nímž uzavřel těsnější přátelství. Přítelem svým panem de Chálons byl upozorněn na drama španělské a zpracoval Guillema de Castra drama „*Mládí Cidovo*“ způsobem vysoce originálním, jenž skoro původnímu tvoření nezádá. Z bohaté látky, již dílo Castrovo poskytuje, vytvořil Corneille pravé a velké dílo umělecké, asi tímž procesem transformačním, kterého často užíval Shakespeare ve svých dramatech. Sám po letech ve studii o „*Cidovi*“ ukázal k těm vzácným finessám, jichž užil při svém zpracování, které lze vskutku zvatí transformací = přetvořením. *Cid* jest a zůstane památným v dějinách francouzského dramatu svou smělou iniciativou, svým heroismem a velkým stylem, jímž jest podán. I v pozdějších pracích svých, kde byl Corneille samostatnější než zde, sotva že dostoupil té výše poesie opravdu heroické.

Díla Corneillova jsou: *Cid* – *Horace* – *Cinn*, žili *Milost Augustova* – *Polyeucte* – *Lhář* (veselohra dle španělského originálu) – *Pompée* – *Rodogune* – *Héraclius* – *Nicomède* – *Sertorius*. – Mimo to tři hovory o poesii dramatické a několik skladeb lyrických.

Vystupující hvězdou *Racineova* genia byl Corneille nespravedlivě brzy zastíněn, trpěl tím těžce a živořil v posledních letech svého života sám a opuštěn. Zemřel v Paříži v noci s 30. září na 1. října 1684 v ulici d' *Argenteuil* v stáří 78 roků.

Doba jeho rehabilitace brzy nadešla po jeho smrti. *Voltaire* i *Napoleon I.* jej uznávali jako původce velkých, ušlechtilých vzletů a snah i jako otce pravé *grandezzy* a *noblessy*. Vliv ducha španělského na příbuzného francouzského sotva kdy byl prokázán způsobem tak ušlechťujícím a povznášejícím. Zvláštní jest, že Corneille i v tragediích pozdějších a zralejších přece nepřekonal „*Cida*“ po stránce poetické.

„*Velkost*“, praví *Sainte Beuve* – tím je celý Corneille vystižen. Patrně jen z piety k literární tradici byl „*Cid*“ i u nás sehrán. *Pan Slukov* podal v něm tenkrát pěknou ukázkou své snahy i svého umění. Celkem patří hra v našich poměrech přece jen více literatuře než divadlu modernímu a této ji v první řadě podáváme v tomto překladu.

V Praze, 10. října 1899.

Jar. Vrchlický.

OSOBY.

DON FERNAND, první král kastilský.

DONNA URRACCA, infantka kastilská.

DON DIEGO, otec Rodrigův.

DON GOMEZ, hrabě de Gormas, otec Chimenin.

CHIMENA, dcera dona Gimeza.

DON RODRIGO, milenec Chimenin.

DON SANCHO, do Chimeny zamilovaný.

DON ARIAS, DON ALONSO, šlechticové kastilští.

LEONORA, vychovatelka infantčina.

ELVIRA, vychovatelka Chimenina.

Páže infantky.

Dějiště v Seville.

JEDNÁNÍ PRVNÍ.

I. SCÉNA.

Chimena, Elvira.

CHIMENA. Ó, pověz Elvíro, zda upřímná jsi byla
a z řeči otcovy mi všecko vyjevila?

ELVIRA. Má duše posavad tím trvá v opojení:
jak milujete vy tak Rodriga on cení;
a v jeho duši číst když lze mi, jistě sám
vzplát láskou k němu též rozkáže otec vám.

CHIMENA. Ó, rci mi podruhé, proč myslíš, volbu moji
že otec schvaluje, s ní za jedno že stojí;
mne pouč poznovu, můž' naděj má být větší?
Ó, nelze nasytit se takou sladkou řečí!
Nemůžeš přespříliš mé lásce příslibovat
tu sladkou svobodu, se zjevně ukazovat.
Co tobě odvětil na tajné nabídnutí,
v něž Sancha s Rodrigem u tebe láska nutí?
Zda z něho nepoznal, jak nestejně mně milí
jsou oba, k jednomu jak přízeň má se chýlí?

ELVIRA. Lhostejné líčila jsem vaše srdce jemu,
jež nedá doufati ni zoufat nižádnému,
ne přísným, vlídným ne, jež okem oba vidí.
ve volbě manžela se vůlí otce řídí.
Tou úctou dojat byl, tvář jeho i též slova
závažné důkazy mi daly toho znova,
a mám-li jeho řeč vám opakovat v těchu,
co o nich, o vás děl z úst mojich slyšte v spěchu:
„Má pravdu Chimena, jí hodni jsoutě oba,
jsou z rodu vzácného, je šlechtí ctností zdoza,
jsou mladí, avšak lze číst jejich ve pohledu
ctnost, sílu vznešenou jich bohatýrských dědů.
Rodrigu obzvláště ve ušlechtilé tváři

rys každý srdečnou a vzácnou ctností září,
on z rodu pochází, jenž proslul v slavných činech,
že o něm říci lze, že zrozen na vavřínech,
v své době zázrakem byl jeho otec všem
v rozkvětu síly své zářícím příkladem.
O jeho výbojích teď svědčí vrásky čela
a jeho minulost, čím býval, spí v nich celá.
U syna vykvete, co otcem bylo seto,
má dcera milovat jej smí, ba těší mne to.“
On chvátal do rady a čas jej nutil v spěch
i přeťal rozhovor, jež začal v slovech těch,
však z mála těchto slov se jasná pravda chvěje,
kterému z milenců on vašich více přeje.
Král volí pro prince teď učitele, rádce
a není pochyby, tím že jej zvolí krátce,
neb jeho udatnost a věhlas všady svítí,
že není nikoho, kdo smí s ním soutěžit.
On na to počítá, té žije ve důvěře,
že jak v svých výbojích i v tom jest bez soupeře.
A ježto Rodrigo se rozhod' otcí tady
se svěřit s plánem svým, jak navrátí se z rady,
tož suďte sama teď, zda zužitkoval čas
a v touhách, nadějích zda brzy zkojí vás!

CHIMENA. A přece zdá se mi, že duše zachmuřená
se brání radosti, ba pod jhem jejím stená,
mžik často osudu tak různou tvářnost dává,
mám strach, že neštěstí mi z toho štěstí vstává.

ELVIRA. Ta ,bázeň, uzříte, jen zbytečně vás leká.

CHIMENA. Buď jak buď, pojd' me již, však dočká se, kdo čeká.

(Odejdou.)

II. SCÉNA.

Infantka, Leonora, páže.

INFANTKA. Jdi s vzkazem k Chimeně a to jí vyříd', hochu,
se svojí návštěvou dnes váhá víc než trochu,
že její lenivost se mojí lásce rouhá.

(Páže odejde.)

LEONORA. Vás denně, paní má, táž uchvacuje touha;
a denně ptáti se nejvíce baví vás,
v své lásce Chimena jak pokročila zas.

INFANTKA. To má své důvody; neb já ji přinutila,
by šípům, jež v ní tkví, svou duši nastavila.
Rodriga miluje a z ruky mé ho vzala
a jeho pýcha by beze mne neroztála,
já stkala řetězy milenců těch, tož ráda
bych zřela, u konce že útrap jejich řada.

LEONORA. A přece, paní má, ač zdar je všady vítá,
bol velký, bez míry, vás týrá, vámi zmítá.
Což láska, oba dva jež takým plní plesem,
vám srdce šlechetné jen sytí smutkem, děsem?
Což velký zájem váš, jež pro oba vy máte,
vás dělá nešťastnou v jich štěstí záři zlaté?
Však příliš smělá jsem a neskromná tak snadno.

INFANTKA. Můj smutek roste jen, když ztajen srdce na dno.
Ó, poslyš konečně, co již jsem vytrpěla,
co divých útoků ctnost moje vydržela;
je láska tyranem, vše hubí napořád...
ten mladý bohatýr, kterého chci se vzdát, jest –

LEONORA. Vámi milován!

INFANTKA. Vlož na mé srdce ruku,
při jménu vítěze jak v mocném bouří tluku,

ó, jak jej poznává!

LEONORA. Mně promiňte, ó, paní,
že nešetrně snad to kárat musím plání.
Smí slavná princezna se takto zapomníti,
prostého rytíře si za milence vzíti!
Co k tomu řek' by král, co Kastilie celá?
Čí dcerou posud jste, snad již jste zapomněla?

INFANTKA. Ó, často chtěla bych krev svoji vylíti,
než tak se snížiti a stav svůj zapříti.
Však mohla říci bych, že pouze v krásné duši
žár lásky vznítiti zásluze právo sluší;
a kdybych vášeň svou ti omlouvati chtěla,
sta slavných příkladů bych v důvod toho měla.
Však nechám dráhy té, jež moji čest v zmar stápi
a smyslů bouření mou sílu nepřekvapí.
Jsi dcera královská, jsem vždycky řekla k sobě
a tak smí zas jen král dát v sňatek ruku tobě,
a když jsem viděla, že dochází mi síla,
co vzít jsem nesměla, já dát se odvážila:
na místo sebe já v síť jala Chimenu,
bych zhasila svůj žár, do lásky plamenů
ji vrhla! Nediv se, má duše, jež se leká,
že plná neklidu na sňatek jejich čeká;
od něho závisí, bez něho nespočine,
plat' láska nadějí, však zároveň s ní hynie!
Tot' žár, jenž uhasne, když potrava mu schází;
a nechť i smutný los můj život doprovází,
jak jednou Rodrigo choť bude Chimeny,
má naděj mrtvá jest a duch můj zhojený.
Však posud nesmírnou svých citů snáším hádku,
mně Rodrigo jest drah až k osudnému sňatku,
já chci jej ztratiti a pláču, co jej ztrácím,
toť bolu mého zdroj, k němuž se stále vracím.

Já zřím k své bolesti, jak velká lásky vlada,
že musím vzdychati, kde zhrdala bych ráda,
má duše kolísá a srdce mé se boří,
necht' velká síla má, však srdce moje hoří.
Ten sňatek děsí mne, jej zdám přec s duší plnou,
ač z něho slibuji si radost' neúplnou.
Tu láska a tam čest – mně stejná jejich cena,
ať uzavřen, či ne, já umru vysílena!

LEONORA. Co mohu říci vám po vyznání tom, paní,
nad vaším neštěstím že vzdychám v těžkém lkání;
dřív kárala jsem vás, teď lituji vás pouze.
Když v této divoké a přece sladké touze
ctnost vaše bojuje, vděk její i též síla,
vím, zdeptá vnadidlo, jak útok odrazila,
ta duši zmítanou v klid přivede a k jasu,
v tu pouze doufejte a též na pomoc času
a v nebe doufejte, jež spravedlivé nedá,
by mohla nevinnost tak dlouhá trápit běda

INFANTKA. Má naděj nejsladší jest býti bez naděje.

PÁŽE (*vstoupí*). Chimena přišla, jak si vaše milost přeje.

INFANTKA (*Leonoře*). V tu galerii tam ji zabaviti jděte!

LEONORA. Což v snění hlubokém vy zůstatí zde chcete?

INFANTKA. Chci pouze počkat, až můj boj se ukonejší,
bych mohla jítí vstříc jí s tváří veselejší;
jdu ihned za vámi.

III. SCÉNA.

INFANTKA. Ó nebe spravedlivé,
hráz polož konečně bolesti mojí divé,
můj klid mi chraň i čest, já ruce k tobě zvedám,
a v štěstí jiného jen svoje štěstí hledám.

Ten sňatek osudný má důležitost trojí,
ó, buď jej urychli, buď posilň duši moji.
Ve sňatek spojití milenců obou ruku,
toť zlomit pouta má a ukončit mou muku;
však příliš prodlévám, čas ku Chimeně jíti
a rozhovorem s ní svou trýzeň polehčiti.

IV. SCÉNA.

Hrabě. – Don Diego.

HRABĚ. Nuž vy jste vítězem, jen krále milostí
tou, mně jež patřila, jste poctěn hodností,
vy rádce, učitel jste prince kastilského.

DIEGO. Čest, kterou jasný král tím vzpomněl domu mého,
že spravedlivý jest, všem důkaz dává, svědčí,
za služby pradávné že s radostí se vděčí.

HRABĚ. Jsou velcí králové, však jsou co my jsme přeci,
jak lidé mýliti se mohou v mnohé věci;
ta volba dvořanům však dosvědčuje dosti,
že špatně platí král za služby přítomnosti.

DIEGO. O volbě nemluvme, z které vám vzniká trýzeň,
ji mohla rozhodnout jak zásluha, tak přízeň,
však povinni jsme vždy tu úctu králi vzdáti:
na čem se usnesl, to dále nezkoumati.
K cti, již mne zahrnul, vy hrabě, novou dejte,
svůj svazkem posvátným dům k mému připoutejte.
Jen dceru máte vy, já pouze syna mám,
ó víc než přátelství jich sňatek můž' být nám!
Jej zetěm nazvete, nás poctěte tak již!

HRABĚ. Ó nyní ten váš zeť zaměří jinam, výš,
ba jistě nový lesk té důstojnosti vaší
mu jinou marností a pýchou hruď teď vznáší.
Vy, pane, na dobrou teď cestu prince ved'te,
jak spravovat má zem, mu ukázati hled'te,

pod jeho zákony by národ se třás' celý,
by dobří láskou se a špatní děsem chvěli.
K těm ctnostem vladaře vojína ctnosti družte,
na dlouhých pochodech svým příkladem jej tužte,
jak v Marta řemesle lze slavně vyniknouti,
na koni celé dny a noci strávit v pouti,
spát celý v brnění a stěci valy mžikem,
za bitvu získanou být sobě dlužen díkem.
Vy vzorem buďte mu, před zrakem skutky stále
na sobě ukažte, ať zná vše dokonale!

DIEGO. By bez závisti moh' se vzorem poučítí,
on bude jedině číst knihu mého žití.
Tam z činů spanilých ve dlouhém pochodu
on pozná zkrotiti jak odboj národů,
jak pevnost dobýt má, jak řídit bitvy vřavu,
jak v smělých výbojích svou založiti slávu.

HRABĚ. Však živé příklady, jen ty působí platně,
princ naučí se z knih svým povinností špatně.
A čím jest naposled let vašich dlouhá řada?
Těm rokům na váhu můj každičkový den padá!
Vy byl jste udatný, já udatný však jsem
a tato moje páž trůn drží, celou zem;
s Granadou Aragon se před mým mečem třese,
mé jméno jako val před Kastilií pne se,
mne nebýt, zákonův hned cizích dlíte v moci
a králi vašimi vráz budou vaši soci,
den každý, každý mžik mou rozmnožuje slávu,
zdar na zdar vrší se, laur na laur na mou hlavu.
Ó po mém boku princ by zkusil po mém kynu,
jak bojovati má ve meče mého stínu,
uměl by vítězit, jda v čestných stopách mých
a jeho vznešené bych povahy let stih,
on zřel by...

DIEGO. Věrný že jste krále sluha vím.

Vždyť sloužil, poroučel jste pod mým velením.

Co v žilách mojich krev v led proměnilo stáří,

tu nahraditi mne se vaší síle daří,

však čas je, zbytečným již řečem klásti cíl.

Vy, pane, jste dnes to, co druhdy já jsem byl,

a jasně vidíte, necht' dráha vaše skvělá,

že mezi námi král přec jistý rozdíl dělá.

HRABĚ. Co já si zasloužil, vy uloupil jste již.

DIEGO. Kdo vyhrál v sporu tom, je toho hoden spíš.

HRABĚ. Jen podle schopnosti se vždycky hodnost cení.

DIEGO. Pak býti zavržen, znamení dobré není.

HRABĚ. Lstí jste to vyzískal a mravem dvořana.

DIEGO. Lesk velkých činů mých má byl jen ochrana.

HRABĚ. Nuž vyslovme se líp, jen věk váš ctil v tom král.

DIEGO. Král při té volbě své udatnost v potaz bral.

HRABĚ. A proto tato čest, ta mně patřila jen!

DIEGO. Jen kdo jí zasloužil, ten byl jí obdařen.

HRABĚ. Já nezasloužil jí? –

DIEGO. Vy nikdy!

HRABĚ. Starce drzý, za nestydatost tvou se odplatím ti brzy! (*Dá mu poliček.*)

DIEGO (*chopí se meče*). Nuž skonči, život můj po urážce té vem

té první, studu nach již výtrysk' v rodu mém!

HRABĚ. Co v svojí chabosti chceš, starce, počít sobě?

DIEGO. Má síla, bože můj, mne zradila v zlé době!

HRABĚ. Mým, starče, je tvůj meč, však ty bys zhrdnul jen,

tou hnusnou trofejí bych krácel obtížen,

buď s bohem a tvůj princ, by moh' se poučiti,

ať bez závisti čte jen v knize tvého žití,

tvé řeči nestoudné ten spravedlivý trest
nemalou ozdobou té vzácné knihy jest.

(Odejde.)

V. SCÉNA

DON DIEGO. Ó stáří škodlivé, mne jímá hněv i zlost,
což tak dlouho jsem žil jen pro tu hanebnost?
V námahách válečných má sšedivěla hlava,
bych viděl, jedním dnem jak laurů mých tlí sláva?
Má páž, již velebí Španělská země celá
a jež trůn královský tak často podepřela,
jež toto království tak často zachránila,
v té při mne zradila, nic pro mne nečinila?
Ó krutá vzpomínko mé slávy ztracené!
dnů dílo přemnohých dnem jedním zhacené!
Ó nová hodnosti, tys pro mé štěstí zrada,
tys propast hluboká, kam všecka čest má padá!
Mám vidět v triumfu s tvým leskem hraběte?
Mám umřít nepomstěn, žít v hanbě prokleté?
Již, hrabě, vůdcem buď i rádcem princi mému,
ta hodnost veliká nesluší znectěnému.
Tvá závist svedla to urážkou, již se soužím,
přes volbu královskou že cti té nezasloužím.
A ty mých výbojů nástroji přeslavný,
však těla chabého jen šperku ohavný,
můj meči šijící kdys postrach – teď v mé mdlobě,
ne k mojí obraně, byl's mi jen ku ozdobě,
jdi, opusť bídníka, jenž poslední je z lidí,
ať tebe lepší dlaň, tož mstitele dlaň řídí!

VI. SCÉNA

Don Diego – Don Rodrigo.

DIEGO. Máš, synu, odvalu?

RODRIGO. To mimo otce hned by každý zakusil.

DIEGO. Ó v tíhu mojích běd

zní sladkou odvetou tvůj rozhorlený hněv,
ve zápalu tom ctném poznávám vlastní krev,
v tom žáru mladost má se opět hlásí k žití,
můj synu, krvi má, mou hanbu pospěš smýti,
spěš pomstít, synu...

RODRIGO. Co?

DIEGO. Urážku neslýchanou,

jež moji česť i tvou smrtelnou stihla ranou,
msti políček, ó, věř, ten drzý byl by splatil
to žitím, stářím svým však sílu jsem již ztratil;
tu ocel ruka má již nemůž' třímat déle,
ty vezmi ji, bys mstil a potrestal jej směle.
Jdi, s drzým padouchem ať smělost tvá se bije
neb taká urážka se pouze krví smyje.
Bud' umři neb ho zab! Však stranou lichocení,
muž je to strašlivý, s nímž dojde k zápasení,
já zřel jej častokrát, byl krví kryt a prachem
a vojska zástupy v cval před ním prchly strachem,
já viděl, silou svou on prorážel sta šiků
a bych ti řekl víc, nad výkvět bojovníků,
nad vůdce nejlepší je muž ten vznešený, to...

RODRIGO. Otče, ustaň již!

DIEGO. Je otec Chimeny!

RODRIGO. Jak otec?

DIEGO. Zadrž již, znám dobře lásku tvoji,
je žití nehoden, kdo snese hanbu svoji.
Čím dražší vinník nám, tím urážka je větší,
máš pomstu v ruce své, mou hanbu znáš z mé řeči.
Ni slova o tom víc! Jdi, pomsti mne i sebe,
zjev otce hodným se, jenž, synu, zplodil tebe,
svým zdrcen osudem, jdu oplakat jej teď,
ty spěš nás pomstiti, ó, synu jdi, běž, leť!

VII. SCÉNA.

DON RODRIGO. Až v hloubi srdce sklán
tou ranou smrtelnou, tak nenadále,
pře spravedlivé bídný mstitel v žale
v plen sudby kruté neblaze jsem vzdán.
Má duše strnulá se chvějící
pod ranou klesá smrtící!
Svůj žár jsem zřel již zkonejšeny sladce,
viz, bože, bol můj šílený!
Můj otec pohaněn jest v této hádce,
kdo pohanil jej – otec Chimeny!

Boj strašlivý to jest!
Zřím s vlastní ctí svou lásku v zápas jíti,
mám ztratit milenku, mám otce mstítí?
To hruď mi zažihá, to poutá moji pěst.
Mám zradit svoji lásku šalebně,
neb žití bez cti hanebně?
Má bída věru zlá je z každé strany,
viz, bože, bol můj šílený!
Mám pych ten nechat neztrestaný?
Mám potrestati otce Chimeny?

Milenka, otec – čest a lásky cit,
ctné, krušné jho a tyranie smavá,
má radost mrtva neb má v prachu sláva,
tím neštěstí jsem plen, tím nehoden jsem žít.
Ctné duše ale láskou práhnuoucí
naděje drahá, horoucí,
mé slasti nejvyšší ty vážný soku,
ty meči, jímž jsem šílený,
bych pomstil svoji čest, dlíš po mém boku
či bys mne zbavil mojí Chimeny?

Ba, lepší jest, se smrti vzdát,
milence, otci vděk můj stejně platí;
buď pomstím se a její hněv mne schvátí,
jinak mnou bude otec pohrdat.
Zde nejkrásnější naděje má klam,
jí nehoden jsem zase tam.
Mé roste zlo, v tom co je toužím zhojit,
jsem dvojitou mukou šílený,
nuž nutno-li boj tento smrtí zkojit,
smrt volím spíš než hanbu Chimeny.

A bez odvety umřítí,
by vlast mi mohla vyčítati k tomu,
že špatně čest jsem hájil svého domu,
či slávu svoji pro vždy pohřbiti?
Či lásky dbát, již s duší zmatenou
zřím jistě ztracenou?
Pryč svůdná myšlénky té sladká muko,
jíž jedině jsem šílený,
čest aspoň zachraňme, vzpni se má ruko,
když při všem třeba vzdát se Chimeny!

Mou duši schvátí klam,

spíš nežli milence vše dlužím otci,
ať umru v boji nebo žalů v moci,
krev čistou, jak mi dal, mu nazpět dám!
Dost váhal jsem, ach cítím výtky tíž,
nuž vzhůru k pomstě již!
Ba rdím se, byv tak nerozvahou zraněn,
 pryč z duše bole šílený,
víc netrudím se, když dnes otec zhaněn,
že kdo jej pohanil, byl otec Chimeny!

JEDNÁNÍ DRUHÉ.

I. SCÉNA.

Don Arias. – Hrabě.

HRABĚ. Nuž přiznávám se vám, má příliš horká krev
se dala strhnouti, mne zavedl můj hněv.
Co platno, stalo se, zde každá pomoc lichá.

ARIAS. Jen vůli králově zde ustup vaše pýcha;
jej spor ten zajímá, zjitřená jeho hrud',
ó, hrabě, proti vám se zvedne, buď jak buď.
Nemáte k obraně důvodu podstatného
i velikost urážky i hodnost ztýraného,
ty zřejmě žádají zde větší pokoření,
než bývá pravidlem, jen prosté odprošení.

HRABĚ. Král může, jak chce sám, s mým naložili žitím.

ARIAS. Přílišná prchlivost jest chybou vaší, cítím.
Král posud má vás rád, jej hleďte zkonejšit,
on pravil: Já chci tak! – Lze neposlušen být?

HRABĚ. Bych, pane, zachoval svou čest, jak velí slušnost,
mně velkým zločinem se nezdá neposlušnost
a byť i byla jím, mých zásluh, služeb síla,
více než je potřebí, snad by ji zahladila.

ARIAS. Necht' byste vykonal ctných skutků sebe víc,
král svým poddaným přec dlužen není nic;
moh' byste věděti, ač ješitný jste dost,
že králi sloužiti jest pouhá povinnost,
tím chystáte svůj zmar, žel, říci vám to musím.

HRABĚ. Vám neuvěřím dřív, až na sobě to zkusím.

ARIAS. Vy měl byste se třást před krále velkou mocí.

HRABĚ. Ah, muže jako já, den jeden nemůž' zmoci,
necht' vzbouří na můj trest svůj celý majestát,

já mám-li padnouti – pak musí padnout stát.

ARIAS. Tak málo bojíte se moci samovládne?

HRABĚ. Co žezlo, beze mne jež z ruky jeho padne?

Na mojí osobě mu záležitosti musí,
s mou hlavou klesla by též koruna mu v kusy.

ARIAS. Necht' rozum ukojí, co vzbouřil váš duch hněvný,
ó, dbejte rady mé!

HRABĚ. Můj úmysl jest pevný.

ARIAS. Co králi říci mám? Jakou mu zprávu dáti?

HRABĚ. Že nikdy nemohu k své hanbě hlasovati.

ARIAS. Chtí vládnout králové vždy v moci svrchované.

HRABĚ. Jsou kostky vrženy, je škoda řeči, pane!

ARIAS. Je marná snaha má, nuž s bohem, díím to v stesku,
při všech svých vavřínech se přece bojte blesku!

HRABĚ. Ten čekám bez bázně.

ARIAS. Ne bez následků ale.

HRABĚ. Tak zkojen Diego má býti vůlí krále.

(Arias odejde.)

Hrozeb se neleká, kdo nebojí se smrti,
žal s bídou největší hrud' moji nerozdrť,
mne mohou přivésti až v pokraj zahynutí,
však beze cti bych žil, k tomu mne nepřinutí.

II. SCÉNA.

Hrabě. – Don Rodrigo.

RODRIGO. Sem, hrabě, na slovo!

HRABĚ. Mluv!

RODRIGO. Jistotu mi dej,

znáš dona Diega?

HRABĚ. Zním.

RODRIGO. Tiše, poslouchej!

Zda víš, ctnost vtělená že vždy byl tento kmet,
cti, udatnosti vzor a chloubu svojich let?

HRABĚ. To možná.

RODRIGO. Tento žár, jimž zrak můj ve plameni,
víš, jeho že to krev?

HRABĚ. Po tom mi pranic není!

RODRIGO. Pár kroků odsud jen a povím ti to již.

HRABĚ. Ó, mládí naduté!

RODRIGO. Ty s klidem mluv i slyš.

Mlád jsem, je pravda, však je čackých duší ctnost,
po plném počtu let se neptá udatnost.

HRABĚ. Ty se mnou chceš jít v boj? O, plané nadýmání,
kdo někdy viděl zbraň se mihat v tvoji dlani?

RODRIGO. Mně rovni na dvakrát se nedají znát v boji,
jich rána na pokus za ránu mistra stojí.

HRABĚ. Víš dobře, kdo já jsem?

RODRIGO. Víím, každý než já, hrabě

při pouhém jménu tvém by hrůzou chvěl se chabě.

V těch sterých vavřínech, jež tvoje hlava nese,
tam sudba zkázy mé se zdánlivě již třese.

Já na vítěznou páž se ženu neblahý,
dost síly budu mít, dost maje odvahy.

Kdo otce pomstít chce, vše může, přemožení
tvá nepoznala páž, však nezdolná přec není.

HRABĚ. Duch, jenž svou velikostí se v hovoru tvém kmítal,
v tvých očích každý den ples mému zraku skýtal,
já kastillské cti květ jsem viděl v tobě zrát,

svou dceru určoval jsem tobě milerád.
Já tvoji vášeň znám a trnu plesným žasem,
že couvá její krok před povinností hlasem,
ten velkodušný žár že nepaď vášni v plen,
jak zaslouží tvá ctnost, že můžeš býti ctěn,
že chtěje za zetě pravého reka mít,
jsem šťastnou volbou stih', co poradil mi cit.
Však soucit hluboký teď kalí moji radost,
tvou cením odvahu a lituji tvou mladost.
Ó, ušetř osudné té zkoušky mládí svoje
i moji statečnost tak nerovného boje,
být vítěz? Nevzrostly by laury mojí hlavy,
a hravě vítězit je triumf beze slávy;
že's lehce podlehnul, by domníval se každý
a já bych pouze měl výčitku tvojí vraždy.

RODRIGO. Jak soucit nehodný se s tvojí pýchou pojí.

Kdo zloupil moji čest, o život můj se bojí!

HRABĚ. Odejdi odsud již!

RODRIGO. Nech planých řečí býti!

HRABĚ. Tak syt jsi života?

RODRIGO. A tak se bojíš mřítí?

HRABĚ. Pojď, to tvá povinnost, syn onen zvrhlý jest,
jenž chvilku přežítí můž' svého otce čest!

III. SCÉNA.

Infantka, Chimena, Leonora.

INFANTKA. Již ukoj bolest svou, Chimeno spanilá,
v té ráně osudu se ukaž zmužilá,
po malé bouři té tvůj klid se vrátí zas,
mrak malý zatemnil jen tvého štěstí jas;
tím neztratila's nic, že trochu odloženo.

CHIMENA. Já nedoufám již nic, jen trud je moje věno,
ta bouř, jež najednou tiš ohrozí nám čistou,
blízkého ztroskotu nám nese hrozbu jistou.
Já vím, že zahynu, necht' třeba dojdu k cíli.
My milovali se, otcové souhlasili,
zvěst toho rozkošnou já vám jsem vyprávěla
v mžik onen neblahý, kdy bouř ta vznikla celá,
o které novina, jak sluch váš stihla hned,
všech sladkých nadějí nám sdrala plod i květ.
Ó, hnusné šílenství, ó, ctižádosti kletá,
jež v tyranii svou i nejvzácnější vplétá!
Ty neúprosná cti a hluchá k tužbám mým,
jak tebe slzami a vzdechy zaplatím!

INFANTKA. K obavám z hádky jich ty nemáš příčiny,
jak vznikla, zhasne též, je dítě vteřiny,
již musí ustáti, dost nadělala, hluku,
vždyť sám král ku smíru chce spojit obou ruku,
znám bolesti tvé zdroj, víš, by byl vysušen,
že ráda podniknu, co vůbec možno jen.

CHIMENA. Ach, vůle smířit je, zde nedokáže nic,
tak těžké urážky se nenapraví víc,
zde síly, rozvahy je marné namáhání,
zla každé zhojení jest pouhé tu jen zdání,
ty, v ňader hlubině jež záští živí city,
tím horší nítí žár, tím prudší, když je skrytý.

INFANTKA. To pouto posvátné, jež s Rodrigem vás spojí,
to otců, nepřátel, záhubné záští zhojí,
vzplá brzy silnější jím lásky vaší žár
a šťastné manželství ten pro vždy zdusí svár.

CHIMENA. Ó, větší přání, věř, než naději v to mám,
však hrdost Diega i otce svého znám,
již cítím slzí zdroj, jak po mých tvářích stéká,
mne trápí minulost a budoucnost mne leká.

INFANTKA. A čeho bojíš se? Chabého kmeta snad?

CHIMENA. Rodrigo smělý je.

INFANTKA. Co hůř, je příliš mlád!

CHIMENA. Kdo pravý bohatýr, jím při první jest ráně.

INFANTKA. Než by tě zarmoutil, to dím ti odhodlaně,
on má tě příliš rád, té zanech obavy,
dvě slova z tvojich úst hněv jeho zastaví.

CHIMENA. Když neposlechne mne, ký vrchol mojich bēd!

A, můž' -li poslechnout, co řekne o něm svět?
Smí urážku tu snést, on, bohatýr jenž pravý?
Ať svolí, vzdoruje požáru, jenž mne tráví,
v mé duši hanbu jen anebo zmatek živí,
buď jeho poslušnost, buď odpor spravedlivý.

INFANTKA. Ač v tom svůj vidíš zisk, jsi duše vznešená,
ó, není podlosti schopna má Chimena,
leč kdybych až v ten den, kdy přijde doba smíru,
žalářem bránila milenci bohatýru,
by nemoh' důkazů své udatnosti dáti,
rci, vroucí tvoji hrud' zda bázeň neuchvátí?

CHIMENA. Pak starost neměla by místa v srdci mém.

IV. SCÉNA.

Předešlí. – Páže.

INFANTKA (*k pážeti*). Hledejte Rodriga a přiveďte ho sem!

PÁŽE. Pan hrabě de Gormas i Rodrigo v té chvíli –

CHIMENA. Ó bože, chvím se!

INFANTKA. Mluv!

PÁŽE. Hrad spolu opustili.

CHIMENA. Jak, sami?

PÁŽE. Zdá se mi, že v tichém byli sporu.

CHIMENA. Už jistě v sobě jsou, ó, dosti rozhovoru,
ó, paní, odpusťte v té chvíli mému chvatu!

(Odejde.)

V. SCÉNA.

Infantka, Leonora.

INFANTKA. Ó, jaký nepokoj! – Já pro její lkám ztrátu,
a její milenec mi drahý je a milý,
můj klid mne opustil, můj duch v své vášni šílí!
Co rozdělití má Rodriga s Chimenou,
mou nítí naděj zas i bolest plamennou,
a jejich rozluka, již nerada jen zřím,
ta plní srdce mé zas plesem tajemným.

LEONORA. Což vznešená ta ctnost, jež duší vaší vládne,
se vzdává bez boje té podlé vášni zrádné?

INFANTKA. Ji podlou nejmenuj, ne, není zbabělá,
neb vládne duší mou jak vítěz docela.
Jí všecku úctu vzdej, neb nyní jest mi drahá,
má ctnost s ní zápasí a duch můj doufá, váhá...
a svůdnou nadějí hrud' špatně chráněna
se za milencem pne, jež ztrácí Chimena.

LEONORA. Což vaše statečnost, dřív vítězná, teď klesla,
a vaše rozvaha ztratila svoje vesla?

INFANTKA. Ach rozum, rozvaha! Jak málo s nimi svedem,
když srdce schvácano tak rozkošným jest jedem,
když nemocný má rád svou nemoc, v jejím vděku
se kochá, nestrpí, když pro ni vzít má léku!

LEONORA. Vás klame naděje, váš bol vám lahodný,
však, věřte, Rodrigo, ten vás je nehodný.

INFANTKA. To příliš dobře vím, však jestli ctnost mne zradí,
slyš, kterak láska hrud', již osedlala, vнадí.
Rodrigo vítězně když vyjde ze zápasu
a hrabě podlehne tak slavný u věhlasu,
já mohu těšit se, bez hanby k němu vzpláti.
když toho přemůže, vše může dokázati!
Já mohu doufati, nejmenší za výboje,
že celá království on zváti bude svoje,
mé lásce lichotné to zdá se na snadě,
že brzy usedne si na trůn v Granadě,
jak Maury zděšené v jeho vlády vpřáhne on,
novému vítězi jak hold vzdá Aragon,
jak Portugal se vzdá, dnů jeho slavných v plese,
jak osud vznešený až v zámoří se snese,
až Afričanů krev mu skane na vavříny...
ó, reků největších ty nejslavnější činy,
já čekám od něho, když nesklán hrabětem!
Tak bude jeho žár mé slávy předmětem.

LEONORA. Ký, paní, vznešený vy věštíte mu osud,
jak boje následek, jenž nerozhodnut posud!

INFANTKA. Rodrigo uražen a hrabě vinník jest;
v boj spolu vyšli již – mně dostačí ta zvěst.

LEONORA. Nuž tak se budou bít, když sama tomu chcete,
však půjde Rodrigo za vámi, kam vy jdete?

INFANTKA. Co chceš? Jsem šílená, můj duch se mate, bojí;
nuž vidíš, jaký trud mi tato láska strojí,
pojď v moji komnatu, mne těš v mé beznaději
a více mne neopust' v tom zmatku, v němž se chvěji.

VI. SCÉNA.

Don Fernando. – Don Arias. – Don Sancho.

D. FERNANDO. Je hrabě marnivý a rozumný tak málo,
když mní, že prominout lze všechno, co se stalo?

D. ARIAS. Já jménem vašim s ním jsem o tom mluvil dost,
však, sire, darmo jsem svou konal povinnost.

D. FERNANDO. Můj zbujný poddaný – ó, ať to nebe kárá! –
mně ctít, mně vyhovět se velmi málo stará!
Diega urazí, mnou zhrdne v tom zlém sporu,
mně dávat zákony chce v středu mého dvoru!
Nechť statný vojín jest, nechť slavný válečník,
tu pýchu nezměrnou já sklátím v jeden mžik;
ať bohem války jest, ať udatnost v něm kráčí,
chci jemu ukázat, co neposlouchat značí;
ač za tu drzost svou již zlý zasloužil trest,
já se vši mírností chtěl nad ním soud jsem vznést,
však toho zneužil a proto hraběte,
ať vzdá se vám či ne, v té chvíli zatkněte!

D. SANCHO. Snad bude mírnější, ó, sire, v krátké době,
jej našli po hádce, kdy vřel a planul v zlobě,
prvního záchvatu, kdy tělem kypí láva,
tu srdce vznešené se velmi těžce vzdává.
Svou chybu zří již teď, však duše jeho hrdá,
by k vině znala se, je na pokání tvrdá.

D. FERNANDO. Ni slova, Sancho, víc, je vinen, vězte, taky,
kdo ku vinníku chce v soucitu vznášet zraky.

D. SANCHO. Já mlčím, Sire, již, v obranu hraběte
však prosím slova dvě...

D. FERNANDO. Co říci můžete?

D. SANCHO. Že duše uvyklá na velké skutky, ctnosti,
se nemůž' snížiti ku pouhé podajnosti:
ba ona nechápe, jak možno dohodnutí
bez hanby, a to jen hraběte k vzpouře nutí.
Ta jeho povinnost mu příliš tuhým vděkem,

on poslechnul by spíš, kdyby byl menším rekem.
Ať jeho rameno, jež silné z válek vřavy,
zlou tuto urážku zas ranou meče spraví,
on váhat nebude, však staniž se co staň,
než o tom dozví se, sám ručiti chci zaň.

D. FERNANDO. Vy úctu ztrácíte! – Však já odpouštím stáří,
i oheň omlouvám, jenž v mladé mysli září,
král, jenž své moudrosti vážnější cíle klade,
ten s krví poddaných rád šetří vždy a všade.
O lid svůj starám se, ba nad ním sám bdím všudy,
jak hlava stará se o podřízené údy;
a proto důvod váš jen chabý se mi zdál,
jak voják mluvíte, já jednat mám co král
a mluvte co chcete, ať co chce, myslí stále,
na cti by neztratil, by poslech' svého krále.
A pak ta urážka i mne se týká, pane,
neb ten kdo uražen, se rádcem prince stane,
mé volby dotknout se, jest mne se dotknout, vlády
a moci nejvyšší, je skutkem velezrady.
Ni slova o tom víc! – Však Mauři deset lodí
prý s vlajkou vztýčenou, až k ústí řeky vodí,
to věru odvážné, je viděli prý tam.

D. ARTAS. Ó, Maury znáti vás, vy naučil jste sám,
tak často zkrušení se více neodváží,
ó, sire, měřit se s vítěznou vaší páží!

D. FERNANDO. To vždy v nich vznítí hněv a choutku v nové
spory,
že v Andalusii já vládnou přes jich vzdory,
na tuto krásnou zem, jež byla jejich dříve,
vždy budou hleděti ve touze závistivé.
Toť důvod jediný, proč – deset let již tomu –
v Seville přeložen trůn kastillského domu,
chci z blízka vidět je, bych mohl v jeden ráz,

cokoliv podniknou, hned v nivec uvést zas.

D. ARTAS. Teď vědí, ztratili svých nejlepších hlav dost,
jak pojistí váš laur zde vaše přítomnost;
zde obav netřeba...

D. FERNANDO. Jen bedlivosti větší,
přílišnou důvěrou jen roste nebezpečí
a vy nevíte sám, jak hravě, bez námahy,
můž' mořský příliv sem přivésti naše vrahy.
Však stejně chybil bych, z nejistých kdyby zpráv
měl strach snad panický se rozhostiti v dav;
ba prázdným poplachem by zmatek jen a děs
na město zbytečně se v dnešní noci snes:
jen stráže rozmnožte na valech, ve přístavu,
to stačí pro večer.

VII. SCÉNA.

Předešlí. – Don Alonso.

D. ALONSO. Zlou, sire, nesu zprávu.
Že hrabě mrtev již, syn Diegův jej zkrušil.

D. FERNANDO. Co urážku jsem znal, já také pomstu tušil,
a proto zhoubě jsem chtěl předejít sám.

D. ALONSO. Chimena s bolem svým, již utíká se k vám
a v slzách vzdychajíc, za spravedlnost žádá.

D FERNANDO. Ač s jejím neštěstím má duše cítí ráda,
co hrabě provínil, drzostí velkou bylo
a tento důstojný trest jen si zasloužilo.
Však necht' i třeba byl to zasloužený trest,
takého hrdiny mi ztráta bolná jest.
Po službách takových, jež prokázal mé zemi,
po krvi, pro nás již proléval ručejemi,
ač byl jsem pobouřentou pýchou neslýchanou,

mně žalem jeho smrt, mně ztráta jeho ranou.

VIII. SCÉNA.

D. Fernando. – D. Diego. – Chimena. – D. Sancho – D. Arias. – D. Alonso.

CHIMENA. Ach, sire, slyšte nás!

D. DIEGO. Ó, spravedlnost nám.

CHIMENA. Já padám k nohám vám!

D. DIEGO. A já je objímám.

CHIMENA. O právo prosím vás!

D. DIEGO. Sluch obraně mé přejte!

CHIMENA. Mladého smělce již nestoudnost potrestejte,
on trůnu vašeho sklál sloup tím skutkem zlým,
on otce zabil mi!

D. DIEGO. A pomstil svého tím.

CHIMENA. Za krev svých poddaných stát král povinen jest.

D. DIEGO. Za spravedlivou mstu se neurčuje trest.

D. FERNANDO. Vy oba povstaňte a mluvte již, jak chcete.

Mne vaše neštěstí, Chimeno, velmi hněte;
ba cítím, jak bych jím sám zachvácený byl.
(*K. Diegovi.*) Pak slovo máte vy, nerušte její kvil.

CHIMENA. Můj otec mrtev jest; krev jeho v hojném toku
vytrysknout ručejem jsem zřela z jeho boku,
tu krev, jež tolik měst vám v bojích uhájila,
tu krev, jež vítězství vám tolik zajistila,
tu krev, jež kouří se pod tíží hněvu zlého
na místo pro vás jen, že tekla pro jiného,
již válka bála se prolíti v bojů vřavě,
tu prolil Rodrigo na vašem dvoře právě.
Tam hned jsem běžela, bez síly, v tváři bledá...
bez žití ležel tam – ach, bol mi mluvit nedá
k té zprávě truchlivé mi, sire, schází hlas,

můj pláč a vzdechy mé poučí lépe vás.

D. FERNANDO. Měj, dcero, odvalu, ty nesmíš zapomněti,
na místě otce dnes král otcem ti chce býti.

CHIMENA. Čest příliš veliká mé bídě v stopách kráčí.

Bok jeho otevřen, krev horká prach kol smáčí,
jak řekla jsem vám již, by víc mne pohádala
do prachu tato krev jen povinnost mou psala;
ba jeho cenu spíš, tak mrzce potupenou,
mne k činu volajíc – tou ranou otevřenou,
u krále, nejvíce jenž spravedlnost cení,
by vydlužila si úst smutných rozhorlení.
Ó, sire, netrpte, pod vaší vládou smělá
by drzost taková se rozpínati směla;
by reci největší bez trestu vzdání byli
za kořist drzosti, jež řádí kol a šílí,
by mladý výtržník směl slávě jich se smáti,
v jich krvi koupat se a památku jich rváti!
Tak statný bohatýr když nepomstěn být musí,
chuť, sire, sloužit vám, ve jiných řadách zdusí.
Smrt otce pomstěte, k vám lkám a ruce zvedám,
v tom více prospěch váš, než vlastní těchu hledám.
Když taký zemře muž, jest velká vaše ztráta,
nuž k pomstě, za tu krev ať jiná těci chvátá.
Ne mně, své koruně, své velebnosti spíš
a vlastní osobě, těm k vůli svolte již
a státu na prospěch, by v oběť padl každý
kdo pýchou naplněn je nad tím skutkem vraždy!

D. FERNANDO. Diego, mluvte vy!

DIEGO. Jak závisti jest hodný,
kdo sílu ztrácejete s ní ztrácí život plodný!
Jak lidem šlechtným v jich dráhy konci stáří
zlý osud uchystá, jenž rázem všecko zmaří!
Já, prací tolikou jenž tolik slávy nabyl,

já, vždycky v stopy své jenž vítězství jsem zvábil,
já, že jsem příliš žil, za všecko v odpověď,
svou vidím pohanu, své přemožení teď!
Co válka nesvedla, ni útok s boje shonem,
co svésti nemohla Granada s Aragonem,
co nesvedl váš vrah, ni moji závistníci,
to hrabě dokázal před vaší skoro lící,
ze žárlivosti jen nad vaší volbou, vztekem
a smutnou výhodou své síly nad mým věkem.
Tak, sire, vlasy mé, jež v bojích sšedivěly,
krev, kterou proléval jsem pro vás život celý,
mé rámě, armádám jež vrahů postrach bylo,
to vše by v hanbě jen do hrobu sestoupilo,
můj kdyby nebyl syn v tom přihlásil se ke mně,
mne hoden, hoden vás a hoden této země.
On dal mi ruku svou, on zabil hraběte,
čest vrátil, z hanby mé mne omyl prokleté.
Když míti odvalu a vztekem vzplát, hřích jest,
když pomstít poliček, zlý zasluhuje trest,
ať na mne, na mne jen se sveze bouře vřava,
když pochybila páž, buď potrestána hlava!
Ať zločin zvou neb ne, co do sporu nás sráží,
vždy já byl hlavou v tom a syn můj pouze páží.
Že otce zabil jí, teď Chimeny zní ston,
já že to nemohl, jen učinil to on.
Nuž, vemte hlavu mou, již leta brzy schvátí,
páž, jež můž' sloužit vám, si hled'te zachovati.
Mou krví ukojte bol Chimeny, v svém trudu
bez všeho odporu v ten trest jen svědčit budu,
nad krutým rozsudkem víc, sire, nereptaje,
mřít budu bez žalu, bez hanby umíraje.

D. FERNANDO. Ta věc je závažná i vám i mojí vládě,
tož dlužno uvážit ji ve veliké radě.

Vy, Sancho, uveďte Chimenu nyní domů!

(K Diegovi.) Váš žalář je můj dvůr a vaše slovo k tomu!

Přiveďte Rodriga! Všem po právu se stane.

CHIMENA. Jest spravedlivo jen, by zemřel vrah, ó, pane!

D. FERNANDO. Buď klidná, dcero má, a hled' se upokojit!

CHIMENA. Mně poroučen klid, jest neštěstí mé zdvojit.

JEDNÁNÍ TŘETÍ.

I. SCÉNA

Don Rodrigo. – Elvira.

ELVIRA. Sem přijít, Rodrigo, kde nabyl's odvahy?

RODRIGO. Jdu tam, kam velí mi můj osud neblahý.

ELVIRA. Rci, odkud smělost máš v dům vstoupit, který smutkem
a žalem naplnil's, či chceš snad tímto skutkem
se rouhat památce i stínu hraběte?
Což nezabil jsi jej?

RODRIGO. Mou hanbou, pomněte,
byl život jeho, má čest vedla ruku moji.

ELVIRA. Chceš v domě mrtvého si vyhledat skryš svoji?
Zda vyhledával vrah kdy asyl takový?

RODRIGO. Jen soudci vzdáti se, zde stojím hotový.
Tvá udivená tvář, co chceš mi? Ký to div?
Já nyní hledám smrt, již rozdával jsem dřív.
Má láska, Chimena, buď nyní soudcem mým,
hněv její zaslouživ smrt proto zasloužím,
jak pro největší dar přicházím odhodlaně
pro výrok z jejích úst, pro ránu z její dlaně.

ELVIRA. Hleď minout její hněv, ó, prchni před ní spíš,
před prvním výbuchem se rychle utajiž,
jdi, hněvu vzplanutí se nevydávej v plen,
ni víru, kam ji strh' cit její, rozjitřen!

RODRIGO. Ta bytost předrahá, hněv jejíž moh' jsem vznítit,
ta ani pro můj trest dost hněvu nemůž' cítit,
stu smrtí uhnu se, které se na mne rojí,
když, abych umřel dřív, mnou její hněv se zdvojí.

ELVIRA. Chimena plačící dlí nyní v paláci
a v strážce průvodu, hleď, již se navrací;

ó, prchni, Rodrigo, zbav úzkosti mne větší,
když uzří tebe kdos, zda nepovstanou řeči,
k svým dovršení běd, že ona, přeneblahá,
otvírá tento dům pro otce svého vraha?
Již zřím ji, přichází, ó, Rodrigo, již spěj,
pro její aspoň čest se odsud vzdal a skrej!

(Rodrigo odejde.)

II. SCÉNA.

Don Sancho – Chimena. – Elvira.

D. SANCHO. Ach, ano, v odvetu zde téci musí krev,
je spravedliv pláč váš, je spravedliv váš hněv,
a nechci zkoušeti snad řečí dát vám těchu
a konejšit váš bol a stavit příval vzdechů,
však smím-li sloužit vám, jak největší má péče,
ku trestu vinníka užijte mého meče,
mé lásky užijte k té pomstě, moje páže
se stane silnější, jak vaše vůle káže.

CHIMENA. Já bídná, ubohá!

D. SANCHO. Mé služby račte vzíti.

CHIMENA. Mně slíbil právo král, jej nesmím uraziti.

D. SANCHO. Než právo dojde k nám, je doba veliká
a víte, zločin sám mu často uniká,
co hořkých stojí slz, to jeho prodlévání!
Ó, strpte, bohatýr ať pomstí svou vás zbrání,
toť k trestu nejkratší a nejjistější cesta.

CHIMENA. Tou, nechme, naposled ať hanba má se ztrestá,
když nad mým neštěstím soucitem vydržíte,
pak moji urážku svým mečem pomstít smíte.

D. SANCHO. Toť štěstí největší, za nímž má duše spěla,

to smím-li doufati, pak spokojen jsem zcela.

(Odejde.)

III. SCÉNA.

Chimena. – Elvira.

CHIMENA. Jsem sama konečně a mohu bez rozpaku
svou bolest zoufalou objevit tvému zraku,
dát průchod vzdechům svým i žalu, jenž mne mučí,
ti duši otevřít, jež naplněna žlučí.
Můj otec mrtev jest, prvního rána meče,
jež v dlaň vzal Rodrigo v nit jeho žití seče,
ó, plačte, oči mé, na vodu rozplyňte se!
Půl mého života, půl druhou k hrobu nese
a k pomstě nutí mne, ó, ráno strašná, divá,
ta, již jsem ztratila, na oné, jež mi zbývá.

ELVIRA. Ó, paní, stište se!

CHIMENA. Jen zvyšuješ mou bídu,
v tak velkém neštěstí když mluvíš o poklidu!
Co můž' můj stišit bol, když nelze nenávidět
dlaň, jež ho stvořila? Ó, já se musím stydět!
Co mohu doufati, než muka veliká,
když vinu stihajíc, miluji vinníka?

ELVIRA. On zabil otce vám a srdce vaše vzplálo?

CHIMENA. Ó, já ho zbožňuji, neb milovat je málo!
Má vašeň s hněvem mým boj v srdci vedou vřelý,
já svého milence nalézám v nepříteli,
a přes můj všecken hněv, jenž bouřit neustává,
Rodrigo v srdci mém s mým otcem v boj se dává,
ted' v útok naň se dal, ted' couvá, ted' se brání,
ted' silný, slabý ted', v triumfu, v podléhání,
však v tomto boji zlém, kam žár a hněv mne vrhá,

on nemá duši mou, ač srdce moje trhá.
Však v lásky nadvládě ač zoufalá se chvěji,
já neptám se jí přec, za povinností spěji,
kam velí moje čest, jdu nezviklána posud.
Mně Rodrigo je drah, mne trudí jeho osud.
Zaň mluví srdce mé, však mluv si stůj co stůj,
já dobře vím, kdo jsem, že mrtev otec můj.

ELVIRA. Jej stihat hodláte?

CHIMENA. Ó, kruté pomyšlení,
a kruté stíhání a východu zde není,
já hlavu jeho chci, ji dostatí se bojím,
smrt jeho stihne má, přec o trest jeho stojím.

ELVIRA. Tak zlého úmyslu se, paní moje, vzdejte,
ten úkol tyranský své síle nedávejte!

CHIMENA. Můj otec mrtev jest, v mých loktech musil mřítí,
mstu křičí jeho krev a já se nemám mstítí!
Mé srdce, hanebně teď jato jiným čárem,
má zadost činit mu jen mrzkých slzí darem?
A já mám trpěti, že láska v děsném boji
chce podlým mlčením již udusit čest moji?

ELVIRA. Ó, věřte, paní má, že lze vás omluviti,
když hněv svůj zmírníte, jenž v nitru se vám nití,
na bytost milou vám, vy dost jste učinila,
u krále byla jste, proč byste urychlila,
co samo stane se? Ó, dejte výhost trudu!

CHIMENA. O čest mou jedná se a mstitelkou svou budu,
a nechť mne lásky žár svou láká sladkostí,
ctným duším výmluva je vždycky mrzkostí.

ELVIRA. Je těžko záštím vzplát, kde paní, milujete.

CHIMENA. Zapírat nemohu.

ELVIRA. Co potom činit chcete?

CHIMENA. Svou zachovati čest a bol svůj skončiti,
jej stíhat, zabiti a po něm – umřítí!

IV. SCÉNA

D. Rodrigo. – Chimena. – Elvira.

RODRIGO. Bez práce stíhat mne, vám volno zajistiti
čest tuto, Chimeno, že vzala jste mi žití.

CHIMENA. Elviro, nebesa? Co vidím, kde to jsem?
Rodrigo přede mnou, Rodrigo v domě mém?!

RODRIGO. Nač šetřiti mou krev? Užijte bez nesnází
tu sladkost pomsty své i sladkost mojí zkázy!

CHIMENA. Ach!

RODRIGO. Slyšte!

CHIMENA. Umírám!

RODRIGO. Jen mžik mé shovte touze!

CHIMENA. Ó, nech mne umřítí!

RODRIGO. Ach, čtyři slova pouze
a pak mi odpověz jen ostřím toho meče!

CHIMENA. Po kterém posavad krev otce mého teče!

RODRIGO. Ó, moje Chimeno!

CHIMENA. Spěj meč ten odhoditi,
jenž stejně vytýká mi zločin tvůj i žití!

RODRIGO. Ó, jen se dívej naň, ať hněv tvůj vzplane výš,
ať zjitříš svoji zášť a trud můj ukončíš!

CHIMENA. Jest zbrocen krví mou,

RODRIGO. Tož rychle v mou jej stop,
ta barva krve té nalezne v mé svůj hrob!

CHIMENA. Vše vraždí v jeden den, tó hrozná smrti daň,

meč otce mého sklál a dceru pohled naň!
Já meč ten nesnesu, jej odhod', proč jen chceš,
bych tebe vyslechla, vždyť mne tím zabiješ!

RODRIGO. Co chceš, to udělám, však naděj přec mi kyne,
že skončí rukou tvou mé žití nehostinné,
neb nesmíš čekati, že cit můj i můj smutek,
by byly příčinou, bych litoval svůj skutek.
Nevčasná prchlivost, jež vzplála divou mocí,
mne strhla v hanby kal, čest vzala mému otci.
Víš, muži poliček, jak hana veliká!
Mne stihla urážka, já hledal vinníka,
jej zřel jsem, otce čest i svou jsem pomstil v ráz,
bych měl to opáčit, já vykonám to zas.
Dost dlouho proti mně i proti otci vedla
boj velká láska má, jež přede mnou se zvedla,
jak velká byla, sud', já mohl chvíli váhat
po také urážce, zda ku meči mám sahat,
bud' snášet hanbu svou, bud' tvoji nelibost;
já začal vytýkat si vlastní prchlivost,
já sebe vinil již, že byl jsem násilníkem
a vítězila též tvá krása každým mžikem;
v tom proti vděkům tvým se vzpjalo přesvědčení,
že člověk beze cti své ctnosti hoden není,
že při vši účasti tvé duše, která ctného
snad mohla milovat, zavrhne hanebného,
že hlasu lásky tvé, kdybych chtěl poslouchati,
jí moh' bych nehodný i volby tvé se státi.
I pravím ti to zas, ač s hlasem plným vzdechu
a chci to říkati do posledního dechu,
já tebe urazil, však byl jsem nucen k tomu,
bych tebe zasloužil, smyl hanbu svého domu.
Však vyrovnán s ctí svou i s otcem v této době,
já nyní přicházím, bych vyhověl i tobě,

že tady vidíš mne, svou krev ti podávám,
já dělal jen, co měl, já dělám teď, co mám.
Vím, otec mrtvý teď tvou ruku na mne zbrojí,
já nechtěl ukryti tvé pomstě oběť svoji.
Jen směle obětuj té krvi, již on ztratil,
krev toho, který čest tou krví sobě vrátil.

CHIMENA. Je pravda, Rodrigo, ač hněv a zášť mne střebe,

že's prchnul bezectí, mně nelze hanět tebe;
a v bolu zoufalém necht' duše moje šílí,
přec tebe neviní, jen nad svým losem kvílí.
Po také urážce já dobře vím, co čest
od srdcí čackých ždá, co povinností jest;
jen muže poctivce ty's konal povinnost,
však tím jsi ukázal, kde k mojí také most.
Tvá smutná statečnost mi naučením byla,
tvou slávu zvýšila, co otce tvého mstila.
Týž cíl mi kyne teď, já musím k smutku svému
i otce pomstiti i čest urvanou jemu.
Žel, k vůli tobě jen div, že nezoufám sobě!
byť drahý otec – můj byl podleh' jiné zlobě,
má duše mohla mít v tom, že tě vidět smím,
jedinou potěchu i s blahem nejvyšším,
a v úpal bolů mých by tryskla samá vláha,
by mohla slzy mé tvá ruka stírat drahá!
Dřív otce ztratila's, teď tebe musím ztratit,
čest má chce tomu tak, ta lásky žár chce zhatit,
toť děsná povinnost, mne její rozkaz vraždí,
k tvé zkáze pracovat mne nutí ta a dráždí.
Však v posled nemysli, že láska má mi brání,
že budu zbabělou snad při tvém potrestání,
a necht' i pro tebe má láska mluvit zdá se,
má musí statečnost jít s tvojí ve souhlase.
Ty's při své urážce byl hoden úcty mojí,

já musím hodna být zas tebe v smrti tvojí!

RODRIGO. Nuž, neodkládej děl s tím, co ti velí čest,
ta žádá hlavu mou, ta připravena jest;
své lásce vznešené již dej ji za oběť,
mně sladká bude smrt, jak rozsudek byl teď.
Po činu mém se hled' v soud mírný připravovat,
je stejně tvoje čest, mou muku prodlužovat,
tvou rukou, blažený, já zemru v citu svatém!

CHIMENA. Jsem žalobnicí tvou, však nejsem tvojím katem!
Svou leb mi nabízíš? Jak mohu ji jen vzítí?
Ty musíš bránit ji, když budu útočiti,
ba z ruky jiného já mám ji obdržeti,
ne tebe potrestat, jen v stopách tvých spěti.

RODRIGO. Necht' sebe víc tvůj cit k obraně mojí stojí,
vždy tvoje šlechtnost se musí rovnat mojí.
Chtít otce pomstiti pomocí cizí dlaně,
věř, není úloze dostáti svrchovaně!
Na otci mém dlaň má urážku těžkou mstila,
za tvého hled', by tvá se k pomště ozbrojila!

CHIMENA. Proč chceš, ó, ukrutný, jen stále na tom státi?
Ty's pomstil sebe sám, proč mně chceš pomahati?
Nuž, půjdu za tebou, však příliš mám svou hlavu,
než abych snesla s tvou se dělit moji slávu.
Můj otec i má čest nic nechťi dlužni být,
ni v čem chce zoufat si, ni v čem tvůj plesá cit.

RODRIGO. Ó, přísný hlase cti, co mohu podniknouti,
bych mohl v posled přec tu milost dosáhnouti?
Při jménu otcovu, při naší lásky citu,
buď z pomsty trestej mne, neb aspoň ze soucitu,
tvůj milec neblahý míň muky bude mít,
když zemře rukou tvou, než v zášti tvojí žít!

CHIMENA. Já nemám na tě zášť.

RODRIGO. Máš mít!

CHIMENA. To nelze ani!

RODRIGO. Což nedbáš na řeči a zlobné pomlouvání?

Až zvědí zločin můj i vášeň tvoji též,
co zlého utkají si záští, závist', lež?
Je přinut' k mlčení a zkrátka v jeden ráz
mou smrtí svoji čest a dobré jméno spas!

CHIMENA. Ty lépe zazáří, když nechám žití tebe,
i závist' nejhorší svůj hlas povznese v nebe,
mou bude slavít čest, mé oplakávat žaly,
až zví, ač miluji, že stíhám tebe z dále.
Jdi, neukazuj víc k zvýšení mého bolu,
co musím ztráceti své lásky na vrcholu.
Svůj odchod uspíšit hled' v plášti noci stinné,
jak uvidí tě kdos, hned moje čest tím zhyne.
Na věci jediné, věř, pomluva má dost,
když zví, že trpěla jsem zde tvou přítomnost,
ať nesmí, k tomu hled', se mojí ctnosti tknouti!

RODRIGO. Ó, nech mne umřít!

CHIMENA. Jdi!

RODRIGO. Jak chceš se rozhodnouti

CHIMENA. Přes vášně plameny, jimiž se hněv můj kalí,
přec otce pomstiti, je úmysl můj stálý,
však povinnosti hlas necht' káže sebe víc,
já jedno přání mám, zde nedokázat nic!

RODRIGO. Ó, lásky zázraku!

CHIMENA. Běd vrchole a zdroji!

RODRIGO. Co slzí a co muk nás otcí naši stojí!

CHIMENA. Kdo by to věřit moh'?...

RODRIGO. Ó, rci, kdo by to řek'?

CHIMENA. Jak přišel, rychle zas že mine lásky vděk?

RODRIGO. A blízko přístavu že proti všemu zdání
vše naše naděje bouř zdrtí znenadání?

CHIMENA. Ó, muka smrtelná!

RODRIGO. Zde marný každý vzdech!

CHIMENA. Víc neposlouchám tě – ó prosím, jdi, mne nech!

RODRIGO. Nuž s bohem; povleku dál život zmírající,
až rázem ukončí jej tvoje ruka mstící.

CHIMENA. Své slovo dávám ti, že v tom přijdu-li k cíli,
po tobě dýchati já nechci ani chvíli,
nuž s bohem, odejdi, ať nikdo nezří tebe!

ELVIRA. Ó, paní, jaké zlo posílá na nás nebe...

CHIMENA. Ó, přej mi vzdechy mé a nech mne, prosím, být.
Bych mohla plakati, chci hledat noc a klid!

V. SCÉNA.

DIEGO. Úplné radosti se nikdy netěšíme,
v nejlepším úspěchu z pravidla smutek zříme;
a vždycky starosti ve každém případě
nám kalí veselou a čistou náladu.
Tak v středu veselí hrot žalu v hrudi nesu,
ač tonu v radosti, přec úzkostí se třesu.
Já svého vraha zřel, jak mrtev leží v prachu,
leč kdo byl mstitelem, se darmo tážu v strachu,
tím darmo trudu se, po něm se darmo pídím,
ač stár jsem, unaven, krok městem všady řídím,
co stará leta má jen necnala mi šťávy,
v hledání vítěze se všecka tře a taví,
a všady, v každý mžik ať ve tmavou noc hřímám,
jej obejmouti chci a stín jen obejmám.

V tom citu nejistém můj roste klam i strážek
a podezření zas a ještě větší bázeň.

Ni stopy nevidím, kam mohl uprchnouti.

Hraběte přátelé a družina mne rmoutí,
mne děsí počet jich, až úsudek můj maří,
Rodrigo mrtev jest neb hyne ve žaláři...

Ó, věčná nebesa! Zda neklame mne zdání,
či naděj jediná se tamo ke mně sklání?

To on, pryč pochyby, má splněna je touha,
má bázeň zmizela i moje muka dlouhá.

VI. SCÉNA.

Don Diego. – Don Rodrigo.

DIEGO. Rodrigo! konečně tě spatřit Bůh mi přeje!

RODRIGO. Ach!

DIEGO. Synu, nemíchej v ples povzdech beznaděje.

Ó, nech at' oddychnu, tě chvále do nebe,
má síla nemusí se stydět za tebe,
ty šel jsi v stopě mé, tvou silou v jeden ráz,
kdo rek v mé rodině vstal z hrobu, ožil zas.
Ó, ty jsi jejich vnuk, jak já tvůj otec jsem,
švih první ruky tvé se vyrovná mým všem.
Tvé mládí bouřlivé v tom čackém zápasu,
svým rovná zápalem se mému věhlasu.
Ty's berla staroby, vrch blaha v tobě jest,
mých šedin dotkni se, jimž navrátil jsi čest,
pojd' políbit mou tvář a pojd' se dotknout místa,
kam vryta pohana, má tvář je tebou čista!

RODRIGO. Toť vaše sláva jen, má nemůže být větší,
jsem přece váš jen syn a vaší živen péčí.
Jsem příliš blažený a tím se šťastný cítím,
že tomu drah můj čin, svým komu vděčím žitím.

Však v svojí radosti nebud'te žárlivý,
když, sobě vyhovět, jsem po vás dychtivý.
Ať moje zoufalost již tryskne v bouři lité,
již dost svým hovorem jí dlouho lichotíte.
Já nechci litovat, vždyť sloužil vám jen syn,
však blaho vraťte mi, jež vzal mi tento čin.
Má dlaň, by mstila vás, na moji lásku vstala
a ranou vítěznou mi duši z těla vzala.
Ni slova, otče, víc! Já vámi všecko ztratil,
co vám jsem dlužen byl, já poctivě vám vrátil!

DIEGO. Plod tvého vítězství, ó, ten vzácnější jest!

Já tobě život dal a ty mi vracíš čest,
a oč mi dražší čest, než mého žití jas,
o tolik, synu můj, jsem dlužníkem tvým zas!
Však takou slabostí smí zabývat se rek?
Jen jednu máme čest, však tolik milenek!
jeť láska zábava, však čest je povinnost.

RODRIGO. Co mi to pravíte?

DIEGO. Co známo je ti dost!

RODRIGO. Má uražená čest začíná mstít se na mne,
a vy mne ženete v plen vrtkavosti klamně!
Ach, hanba jedna jest a stejně za tím pádí,
kdo chrabrý vojín jest i milenku kdo zradí.
Mou věrnost nechtějte urážet, otče, dál,
ni abych šlechetný snad klamně přísahal!
Tak strhnout nedají se moje závazky,
mé slovo drží mne, nechť jsem i bez lásky
a nechat nemohu, ni získat Chimenu,
zřím v smrti nejdražší svůj trest i odměnu!

DIEGO. Ó, není ještě čas, by's za smrtí se hnál,
tvé ruky potřebí má zem tvá i tvůj král.
Slyš, loďstvo nepřátel již pustilo se v řeku,

chce zpusťošiti kraj i město v divém vzteku.
Maurové blíží se a příboj v noci stínu
jich davy k našim zdem přivede za hodinu.
Při dvoře zmatek zlý, lid zbouřen v poplachu,
slyšíš jen výkřiky, zříš slzy ve strachu.
V té bídě obecné mi osudem jde k duhu,
že tajím v domě svém pět set svých věrných – druhů,
mou znají urážku, v své horlivosti chtěli
mne pomstít, svorně mi svou pomoc nabízeli.
Ty jsi je předešel, však čacké jejich páže
v boj s Maury pustí se, jak čest a zákon káže.
Ty vůdcem jejich buď, jdi kam tvá čest ti velí,
by's náčelník jich byl; ten pluk si žádá smělý.
Ty nejdřív zadrž tam nepřátel zlobu dávnou
a chceš-li umřítí, tam smrt si najdi slavnou.
Tu příležitost chyt', ať ve příhodném času
tvé zkáze děkuje tvůj král svůj zdar i spásu;
však raději se vrať na čele s vavřínem,
svou slávu neomez v tom skutku jediném,
svou slávu dále nes, ať její věhlas nutí
k mlčení Chimenu a krále k prominutí.
Jestli ji miluješ, vrať vítězem se k nám,
ten, by's jí získal zas, jen ten prostředek znám.
Však příliš drah jest čas, jej slovy utrácet,
chci, abys letěl již, má řeč tvůj staví let,
jdi za mým příkladem a ukaž králi svému,
co ztratil v hraběti, že ty navrátíš jemu!

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.

I. SCÉNA.

Chimena. – Elvira.

CHIMENA. Zda vše to dobře víš? Snad klamná to jen zvěst?

ELVIRA. On obdivem jest všech, to sotva k víře jest,

všech hovor vynáší až v nebes výšiny

ty skutky přeslavné mladého hrdiny.

K své hanbě Mauři jen se před ním objevili,

jich útok útekem se v jediné stal chvíli.

My zveme v radosti za tři hodiny boje

dva krále zajatci, vítězství celé svoje.

Ó, neznal překážek náš vůdce odvážlivý!

CHIMENA. Ty Rodrigova dlaň vše vykonala divy?

ELVIRA. Své práce v odměnu on ty dva krále vzal,

svou rukou přemoh' je, svou rukou v pouta jal.

CHIMENA. Od koho asi máš ty divné, zvláštní zprávy?

ELVIRA. Lid vypravuje to, zní jeho slávou davy,

on předmět radosti a spolu tvůrce její

jak spásu, anděla jej všady vynášejí.

CHIMENA. Jak posuzuje král ty divy udatnosti?

ELVIRA. Rek zdráhá ukázat se v jeho přítomnosti;

však nadšen Diego mu Rodrigovým jmenem

ty krále předvádí i s celým vojska plnem

a prosí za milost, by laskavě král vzhled'

na dlaň, jež spasila vlast z tolikerých běd.

CHIMENA. Však není poraněn?

ELVIRA. Ne, o tom nevím slova,

vy barvy měníte, ó, zmužte se jen znova!

CHIMENA. Ztišený vzbuřme hněv, ať vytryskne zas větší,

mám sebe zapomnit, když o něho mám péči?

Mé srdce souhlasí, jak velebí jej všady,
má čest již umkla, má povinnost bez vlády?
Vzplaň, hněve, netřeba by lásky hlas tě svábil,
nechť premoh' krále dva, on mého otce zabil!
Ten smutečný můj háv, kde čtu své neštěstí,
ten z jeho hrdinství jen moh' mi vykvéstí,
a nechť si mluví svět o jeho velkém duchu,
zde zní jen ze všech stran mně zločin jeho k sluchu.
Jež sílu vracíte v můj smutek i mé mdloby,
ty černý závoji, vy šaty, chmurné zdoby,
kam pochována jsem tou první jeho slávou,
mou vyburcujte čest v boj divý s vášní žhavou,
a pakli láska má se vzepne v mohutnosti,
tu mluvte k duši mé o smutné povinnosti
bez bázně vítěze, jak přijde, napadněte!

ELVIRA. Infantka přichází, svou vášeň umírněte!

II. SCÉNA.

Infantka, Chimena, Leonora, Elvira.

INFANTKA. Ó, nepřicházím sem v tvůj žal ti dávat těchy,
v tvé slzy mísiti já přicházím své vzdechy.

CHIMENA. Na plesu společném spíš hled'te podíl bráti,
z štěstí, jež Bůh vám přál, se hled'te radovati,
ku vzdechům jediná já právo zde mám, paní,
co zachránil on vlast i blaho všech svou zbraní,
co vyrval všecky nás ze chřtánu nebezpečí,
ku slzám pouze já mám právo tím jen větší.
On město zachránil, on sloužil svému králi
a mocná jeho páž mně pouze zdělá žaly.

INFANTKA. Je pravda, Chimeno, on konal divy v skutku.

CHIMENA. Ó, ranila můj sluch ta zvěst již k mému smutku,

a všady slaví dav a vítá s hlučným křikem
slavného hrdinu s nešťastným milovníkem.

INFANTKA. Proč lidu hovory se odporné ti staly?
vždyť líbil se ti dřív ten Mars, jež nyní chválí,
byl vládcem duše tvé, a tvými on žil řády
a ctí jen volbu tvou, když velebí ho všady.

CHIMENA. Jej každý po právu můž' zahrnovat přízní,
leč každá chvalořeč je pro mne novou trýzní.
Má bolest jitří se, čím víc on v lidu platí,
čím výše stoupá on, tím cena moje tratí.
Ó, kruté zoufalství, jímž v lásce své se mučím,
tím větším žárem plám, čím jej se cenit učím.
A přec má povinnost jen moji lásku řídí
po jeho smrti se, jsouc silnější, jen pídí.

INFANTKA. Čest velkou získala ti tato povinnost,
tvá snaha vznešená všem plála, vzácná cnost,
tvé duše hodna tak, že každý nadšen byl,
tvé lásky litoval, tvou sílu velebil.
Však radě družky své zda přístupná bys byla?

CHIMENA. Ó, neposlechnout vás, bych zle se provinila.

INFANTKA. Co správné bylo dřív, dnes z nepráva tě viní,
Rodrigo jediným je štítem naším nyní!
V něm lidu naděje i láska nyní žije,
on Maurů postrach jest, pavéza Kastilie.
Sám král s tím souhlasí, za pravdu tomu dal,
že pouze v Rodrigu tvůj otec vzkříšen vstal,
a mám-li, chceš li tak, se krátce vysloviti,
zmar státu přivodíš, když jeho stíháš žití.
Pro pomstu otcovu zda kdy je dovoleno,
by zbožňovaná vlast se stala vrahů věno?
Jsi v právu stíhat nás, co my jsme zavinili
na jeho zločinu, že tvůj trest k nám se chýlí?

Já nechci, za chotě bys toho vzala muže,
tvůj mrtvý otec v soud na něhož povstat může,
tu lásku z hrudi tvé chci sama vypleniti,
ty jemu lásku vem, však nám nech jeho žití!

CHIMENA. Ach, tolik mírnosti mi, paní, nepřísluší,
mez nezná povinnost, jež jitří moji duši,
necht' třeba pro něho mé duše mluví cit,
necht' lichotí mu král a zbožňuje ho lid
a necht' jej otáčí květ válečnictva všeho,
pod svými cypřiši já zdrtím laury jeho.

INFANTKA. Ó, je to šlechetné pro otce čest a slávu
svou povinností všem tak drahou schvátit hlavu,
však větší úcty jest a hodno větší lásky,
všech blahu v oběť dát i vlastní krve svazky.
Ó, věř, to dosti je, své lásky zhasit plamen,
on dost je potrestán, když tvoje srdce kámen.
Kéž blaho vlasti tvé je zákonem ti stále
a pak, co myslíš si, co bude vůle krále?

CHIMENA. On můž' mne zavrhnout, však mluvit budu přec.

INFANTKA. Ó, pomni, Chimeno, odvážnou konáš věc,
buď s bohem, v samotě přemýšlej o tom víc.

CHIMENA. Když mrtev otec můj – mně nezbyvá již nic.

III. SCÉNA.

D. Fernando. – D. Diego. – D. Arias. – D. Rodrigo. D. – Sancho.

FERNANDO. Ty rodu slavného šlechetný dědici,
jenž vlasti byl vždy štít a sláva zářící,
kmen, jehož vlasti dal řad velebených reků,
jež prvním pokusem jsi dostih' v mladém věku,
bych tebe odměnil, jest malá síla moje,
nad moc mou daleko jdou tvojich zásluh roje.

Vlast' drahá zbavena krutého nepřítele,
tvou dlaní moje dlaň zas třímá žezlo celé.
Maur zkružen na útěk se dává v nepořádku,
dřív než svým rozkazem jsem zakročil v tom zmatku;
toť skutky přeslavné, že odsloužit se tobě
král ani nedoufá, neb nemůž' to v své mdlobě.
Však za odměnu vem ty zajaté dva krále,
ti, když jsem při tom stál, tě Cidem zvali stále
a ježto jméno Cid pán značí v jejich řeči,
já přeji ti je rád, cti neznám pro tě větší.
Bud' Cidem napořád a postrachem bud' všem,
před jménem tím se třes Granada s Toledem,
ať označuje všem, již svěřeni mým péčím,
co platí skutky tvé a jak se tobě vděčím.

RODRIGO. Váš, sire, majestát mi uspoř zahanbení,
jak vy ji ceníte, má služba velká není,
ba já se musím rdít, že před tak velkým králem
jsem velkou získal čest, již zasloužil jsem málem;
vím, co jsem povinen své vlasti, vaší říši,
tož krví, již jsem živ a vzduchem, který dýši,
a bych i ztratil je za vzácný účel ten,
já poddaného bych povinnost konal jen.

FERNANDO. Ne všickni, k službě mé již s myslí stojí bdělou,
jí nezhostí se vždy s myslí tak stejně smělou
a pakli udatnost mez všední nepřekročí,
jsou všední výsledky, jež potom oko zočí,
nuž, strp svou chválu již a zdaru svého děj
i slávy šírej mi dle pravdy vyprávěj.

RODRIGO. Vám, sire, známo jest, v tom strašném nebezpečí
jež město schvátilo tak děsnou strachu křečí,
pár přátel u otce se hromáždilo v spěchu,
být chtěli původně mé duši na útěchu,
však, sire, promiňte, na vaše svolení

že čekat nemoh' jsem jich uživ nadšení,
jich voj byl připraven a zhouba na obzoru,
o moji hlavu šlo na vašem, sire, dvoru,
tož mám-li ztratit ji, já řekl v duši svojí:
ji ztratím raději pro svého krále v boji.

FERNANDO. Omlouvám horlivost, již urážku chtěl's mstítí,
na tvoji ochranu vlast musí promluvíti;
jak chce teď Chimena mne může přemlouvát
jí – leda v těchu jen – víc nechci sluchu přát,
však, prosím, pokračuj!

RODRIGO. Mnou veden sbor náš kráčí
a mužná odvaha se ve všech očích zračí.
Nás pět set vyšlo jen, však počet rostl více,
když přístav stihli jsme, nás byli tři tisíce,
když s takou odvahou nás zřeli, s takým plesem,
odvahou zapláli i kdo se třáslí děsem.
Tam sotva přišli jsme, kde pochodu byl cíl,
dvě vojska třetiny jsem v prázdné lodě skryl,
co zbytek nadšenou po boji touhou plál
a počtem stále rost' a po mém boku stál;
ti na zem lehli si a beze všeho ruchu
část noci strávili ve krásném vonném vzduchu;
pak na mé velení i stráž tak učinila
se držíc v úkrytu mé lsti pomocná byla,
já směle dělal jsem, můj rozkaz, jenž vše váže,
jak z vašich úst by šel, že vojsku král to káže.
Při světle pochmurném, jež nejisté s hvězd padá,
nám plachet třiceti s příbojem kmitla řada,
a vlna vzdula se a v jednu smíšen vřavu
Maur s mořem stoupal blíž, ba skorem ku přístavu.
Je projít nechali, jim nestál nikdo v cestě,
bez vojska přístav byl i kolem valy v městě,
to hlubé mlčení je sklámalo, v té chvíli

již měli za jisté, nás že tak překvapili;
přistáli bez bázně a vrhli kotvy, na zem
vystoupili, do rukou nám vběhli jedním rázem.
My všickni najednou se zvednám v tomto mžiku,
o klenbu hvězdnatou zní tisíc našich křiků
a z lodí křikem též se v odvěť ozvou naši,
ve zbroji zjeví se a Maurové se plaší,
než z lodí vystoupili, je jalo zděšení
a dřív, než začli boj, zří, že jsou ztraceni.
Tak na lup vyšli si a octnuli se v boji;
my tiskneme je zpět na vodě, ve vln roji,
a v prvním útoku již námi krev jich teče,
než seřadí se v šik, než uchopí se meče.
Však záhy v mocný šik je sdruží vůdců slova,
a mine jejich děs, jich odvaha vzplá nová,
strach, umřít bez boje, ten všecky valem schvátí,
jich nelad zastaví a udatnost jim vrátí.
Již tasí meče své a pevnou stojí nohou,
krev naše s jejich teď se mísí ranou mnohou
a země, přístav, proud, kde jejich loďstvo pluje,
to jedno bojiště, kde smrt již triumfuje!
Co skutků rekovských a výbojů, co slávy
bez slávy zůstalo, plášť temna skryl je tmavý,
v něm každý utajen, svých ran byl svědek pouze,
kam osud sklání se i boj, ždál v marné touze.
Já na všech stranách byl, ty síle v seči tuhé,
ty poháněje v před a zadržuje druhé,
již přišli, rovnal jsem, za druhými v boj hnal,
neznaje výsledek, den pokud nezaplál.
Tu naše vítězství jas jitra v posled zlatí,
Maur zří svou porážku a náhle sílu tratí,
a vida posilu, jež poznovu k nám kvačí,
ze strachu před smrtí již prchá co jen stačí,
své lodě dostihnou, jich lana řezou v mžiku

a zní až k obloze směs děsná jejich křiku,
ve zmatku prchají a neptají se ani,
zda jejich králové jsou s nimi v tomto klání.
Jich děs ten roste víc, vše kolem poplaší,
je příliv přinesl, je odliv odnáší.
Však jejich králové v zápase mezi námi
i málo věrných jim našimi pod ranami
se rvalo statečně o život svůj, by v jařmo
se vzdali otroctví, já sám je vyzval darmo;
meč v pěsti držíce mne ani neslyšeli,
když ale vojsko své kol sebe klesat zřeli
a sami jedině když ve boji tom stáli,
kde vůdce, ptali se; já děl jsem, hned se vzdali.
Já oba spoutané vám poslal, v tomtéž mžiku
boj musil ustáti – nebylo bojovníků.

IV. SCÉNA.

Don Fernando. – Don Diego. Don Rodrigo. – Don Arias. – Don Alonso. Don Sancho.

ALONSO. Chimena přišla sem, se dovolávat práva.

FERNANDO. Mrzutá povinnost, ó, nevhodná to zpráva!

Nás opusť, Rodrigo, ví spravedlivé nebe,
já nechci, Chimena by viděla zde tebe,
na místě díků všech tě musím vyháněti,
však dřív než odejdeš, pojď krále ve objetí!

(Obejme Rodriga, jenž odejde.)

DIEGO. Jej stíhá Chimena a chce jej zachrániti.

FERNANDO. Dí, že jej miluje, chci na zkoušku ji vzíti,
víc zachmuřte svou tvář!

V. SCÉNA.

D. Fernando. – D. Diego. – D. Arias. – D. Sancho – D. Alonso. – Chimena. – Elvira.

FERNANDO. Snad teď se spokojíte,
až podle touhy své výsledek uvidíte;
Rodrigo zvítězil nad Maurů celým mrakem,
však podleh ranám svým před naším právě zrakem,
díků vzdejte nebesům, jež pomstou svou k vám vzhledla.
(*K Diegovi.*) Ó hleďte, leknotím jak v obličejí zbledla.

DIEGO. Pohleďte, omdlévá, toť plamen lásky žhavý
a toto omdlení je důkaz toho pravý;
bol její prozradil, co tají ňader v skrytu
a nelze pochybu mít dál o jejím citu.

CHIMENA. Jak, mrtev Rodrigo?

FERNANDO. Ne, nikoli, on žije,
a láskou bez změny mu srdce pro tě bije,
ó, ztiš svůj zármutek, jenž duši tvou spjal děsem!

CHIMENA. Lze, sire, omdlítí zármutkem jako plesem,
nás výbuch rozkoše jak bouře podmaní
a duši zachvátí a smysly poraní.

FERNANDO. My máme v nemožnost snad věřit k vůli tobě?
Až příliš bolest tvá se zjevila v tvé mdlobě.

CHIMENA. Nuž, sire, doved'te mne bídy ku vrcholu,
jmenujte mdlobu mou účinkem mého bolu,
mne spravedlivý hněv až k tomu stupni sved',
smrt jeho zkazila po jeho hlavě sled,
když ranám podlehne, jež dostal pro vlast, moje
jsou plány zrazeny, má pomsta bez úkoje.
Tak umřít, urážkou jest pro mne ohavnou,
já žádám jeho smrt, však ne tak oslavnou
ve záři hrdiny, jež plane době příští,

na čestném loži, ne však jen na popravišti;
ne pro vlast, umřítí má on pro otce mého,
buď zlomen jeho erb a kleta paměť jeho,
neb umřít pro svou vlast to smutný osud není,
toť krásnou smrtí spíš je věčné oslavení.
Že vítěz, těšiti se mohu bez viny,
mou je má oběť zas při blahu otčiny,
však slavná, zářící ve bohatýrů davu
má místo kvítím jen vavříny spjatou hlavu;
ba slovem jediným bych řekla vám, čím planu,
tak hodna teprve jest mého otce mánů.
Však běda, naděj má kam unesla mne dál?
Čím je mi Rodrigo a čeho by se bál?
Co všemi zhrzené mé slzy tady zmohou?
On může projiti říš vaši volnou nohou,
pod vaším žezlem zde vše dovoleno je mu,
on triumf nade mnou k triumfu čítá svému,
ba v krvi nepřátel mé právo udušené
v zločinu vítěze jen nové laury žene,
my okrášlíme jen tož s králi spoutanými
vůz jeho vítězný i s řády zdeptanými.

FERNANDO. V tvých, dcero, výbuších hlas vášně slyším zníti,
vše musí zvážiti, kdo spravedliv chce býti,
on otce zabil ti, však ten útočil v zlosti
a stejná spravedlnost mne nutí ku mírnosti.
Dřív než mne obvineš, se zeptej srdce svého,
rci pravdu, Rodrigo jest posud pánem jeho,
tvá láska potají dík svému králi vzdává,
takého milence že tobě zachovává.

CHIMENA. On je můj nepřítel a hněvu mého cíl,
on mého otce vrah mou tíhu zavínil!
Ba obžaloby mé, je zde tak malá cena,
že mám být vděčná vám, když budu oslyšena!

Když, sire, nechcete mé vyšlyšeti lkání,
pak, prosím, dovolte, bych mohla sáhnout k zbrani,
tou cestou jedině on moh' mne urazit,
tou cestou jedině se mohu na něm mstít.
Na vašich rytířích já hlavu jeho žádám,
kdo mi ji přinese, v plen sebe jemu skládám,
ať vejdou v zápas s ním a po skončeném boji,
kdo skolí Rodriga, smí mne zvat ženou svojí,
to jako vůli svou všem dejte vědět, králi!

FERNANDO. Zvyk starý tento znám a zde je všady stálý,
pod vhodnou záminkou, že ztrestá bezprávi,
o síly nejlepší stát snadno připraví.
A smutný výsledek tohoto zvyku zlého
stranívá vinníku a shroutí nevinného;
mně příliš Rodrigo jest drah, než rozmarnému
bych vzdal jej osudu, to nedovolím jemu,
necht' zhřešil sebe víc, buď' odpuštěno reku,
hřích jehož Maurové odnesli na útěku.

DIEGO. Vy, sire, pro něho zvracíte staré řády,
jež v zemi platily při dvoře vždy a všady?
Co řekne národ váš, co řekne závist bledá
pod vaší ochranou, že on se šetřit hledá,
pod pěknou záminkou že tam se vstoupit zdráhá,
kam slavně umřítí ctných reků všech jde snaha?
Pro jeho slávu jest ta vaše přízeň smutná,
plod svého vítězství, ať pozná jen, jak chutná,
bylť hrabě drzý dost, on ztrestal jeho pych
jak poctivec a rek, nač vzdát se laurů svých?

FERNANDO. Vy přejete si tak a já svoluji tedy,
však tisíc vstoupí hned ve zmoženého sledy,
neb cena Chimeny ta skloní boje váhu,
z všech mojich rytířů hned nadělá mu vrahů.
Však nelze proti všem jej v plen vydávat v boji,

nám stačí jedenkrát ať na kolbišti stojí.
Vol dobře, koho chceš, Chimeno, pozor dej,
však po tom turnaji víc na nás nežádej!

DIEGO. Nač tím dát omluvu těm, jež páž jeho leká?

Bud' volné kolbiště, on nedočká se reka.
Po tom, co dokázal Rodrigo v boji dnes,
kdo můž, tak smělý být, by drzost' tam až vzes'?'
Kdo by se odvážil dnes v boj před jeho zraky,
kdo byl by statný tak, či líp, kdo smělec taký?

SANCHO. Otevřte kolbiště, ať zápas začíná,
já tento smělec jsem, či líp, ten hrdina,
tu milost prokažte mé mysli touhou vzňaté;
vy, sličná Chimeno, vy slib svůj dobře znáte.

FERNANDO. Chimeno, svěříte v dlaň jeho zde při svoji?

CHIMENA. Já slíbila jsem to.

FERNANDO. Nuž, tedy zítra k boji!

DIEGO. To, sire, netřeba odkládat v příští den,
kdo odvahy má dost, je vždy dost připraven.

FERNANDO. Jak z bitvy přišel teď a zas v boj aby šel?

DIEGO. Rodrigo oddych' si, když vám to vyprávěl.

FERNANDO. Ať aspoň hodinu neb dvě si odpočine.

Však aby zápas ten nevznítíl boje jiné
a důkaz abych dal bez svého souhlasu,
že má se odbýti, tož k tomu zápasu
já nedostavím se a rovněž dvůr můj celý.
(*K Ariovi.*) Nad reků statností vy buďte soudce bdělý,
vy o to dbejte, boj ať pravidly jde všemi
a v konec zápasu vítěze přiveďte mi.
Jím buď již kdokoliv, své snahy za cenu
on z vlastní ruky mé má vzíti Chiménu,
ta věrnost slíbí mu, tak staň se, jak jsem řek'.

CHIMENA. Jak, sire, přetěžký to pro mne závazek!

FERNANDO. Ni slova, láska tvá již zradila tvé lkání,
Rodrigo zvítězí, jej přijmeš bez váhání;
v tak mírný rozsudek své reptání již skrot',
buď kdo buď vítězem, mnou stane se tvůj choť!

JEDNÁNÍ PÁTÉ.

I. SCÉNA

Don Rodrigo. – Chimena.

CHIMENA. Jak?! Odkud smělost tvá! Sem ve dne přicházíš?

Ty vraždíš moji čest, Rodrigo, odstup již!

RODRIGO. Jdu na smrt, paní má, sem pohání mne chvat,

před ranou smrtící vám slední „s bohem“ dát;

má láska napořád se pod váš zákon sklání,

než přijme od vás smrt, jde děkovat dřív za ni.

CHIMENA. Na smrt se ubíráš?

RODRIGO. Té blahorečím době,

jež celý život můj vzdá hněvné vaší zlobě.

CHIMENA. Je Sancho hrozný tak, že náhle strach a děs

v tvé srdce nezdolné před soubojem s ním kles’

Kdo oslabil tě tak? Kdo jemu dodal síly?

Ty s ním chceš zápasit a mrtev jsi v té chvíli?

Jenž Maurů nebál se ni otce mého, váhá

a couvá před Sanchem a v zápas jít se zdráhá!

Před krutou nutností ty přece skláníš hlavu?

RODRIGO. Já k boji nekráčím, svou jdu jen na popravu;

má věrnost oddaná mi ovšem nedá ani

své žití hájiti, když smrt má vaše přání.

Mé srdce stejné jest, však není víc má ruka,

když zachrániti mám, co působí vám muka,

boj dnešní noci již by smrtelný mně byl,

jen o svou vlastní při kdybych byl zápasil.

Za krále svého však, za vlast jsem život vsadil,

při špatné obraně byl bych je snadno zradil.

Svůj život, věřte mi, tak nenávidím mladý,

bych z něho vyjítí chtěl branou lži a zrady.

Kde nyní ve sporu jest jen můj zájem sám,

vy chcete moji smrt, já soud ten přijímám.
Dlaň k tomu jiného si vyvolil váš hněv,
vy sama nechcete proliti moji krev.
Ran jeho brániti já nebudu se roji,
mou úctu zaslouží, kdo pro vás v boji stojí,
ba nadšen myšlénkou, že od vás každá rána
cti vaší pavéza a štít jak byla dána,
chci ňadra odhalit, chci klidně vstříc mu jíti
a v té, jež kruší mne, chci vaši ruku ctíti.

CHIMENA. Když přísnost zákonná tak smutné povinnosti

tě stíhat nutí mne, ač zápasím s tím dosti,
když věrné lásce tvé tak tuhý zákon dává,
že mému rytíři tě bez obrany vzdává,
ty v zaslepení svém se vzchop a neztrať hlavu,
že jak o žití tvé jde rovněž o tvou slávu,
že's podlehl' v boji tom, dáš průchod lidským řečím,
necht' leskem za živa se's oděl sebe větším.
Než já jsem dražší je přec tobě tvoje čest,
tvou nutila tě dlaň na otce mého vznést,
přes všecku vášeň svou jí podlehl jsi v boji,
nejsladší naděje se vzdal, mne zvatí svojí.
Však nyní jasně zřím, jak málo si jí vážíš,
když hravě, bez boje o vlastní smrt se snažíš.
Proč jala vrtkavost tvé udatnosti div,
proč nejsi statný již, proč byl jsi statný dřív?
Jsi šlechetný jen tam, kde chceš mne urážet,
ty vyjma urážky pak zbabělý jsi hned?
Jen mého na otce proč povstat's jako mstitel,
proč strpíš vítěze sám hrozný přemožitel?
Ó, nechtěj umírat a nech mne sebe mstít
a vlastní braň čest dál, když nechceš více žít!

RODRIGO. Po smrti hraběte, po zhoubě Maurů zdali
víc třeba k slávě mé, čím vzroste, co ji zkalí?

Ta může zhrdnouti o mou obranu péčí,
víť každý, provéstí že mohu skutky větší,
že všeho schopen jsem a pod nebem že víc
čest vyjma na světě již drahé není nic.
Ó, mohu umřítí, aniž bych svoji slávu
dal v boji nerovném tím skutkem ve zástavu,
a nikdo nesmí říci, že na duchu jsem kles',
že byl jsem přemožen, že vítěze jsem snes'.
Svět může říci jen: „Chimenu zbožňoval,
však nenáviděn jí on žítí nechtěl dál.
Přísnosti osudu on jen se musil vzdáti,
jež přinutila ji smrt jeho vyhledati;
krev jeho přála si, bohatýr velkodušný
to zval by zločinem jí nevzdat hold ten slušný,
by pomstil svoji čest on ztratil lásku svoji,
by pomstil milenku on nebránil se v boji
a vždycky přednost dal všech citů v obměně
před Chimenou své cti, před žitím Chimeně!“
Tak užijte, má smrt že neztemní mou slávu,
spíš zvýší její lesk a necht' v tom ztratím hlavu,
čest má, jež přežije mou volnou smrt, všem zjeví,
že já byl pouze s to usmířit vaše hněvy.

CHIMENA. Když život ani čest nemají také vnady,
by přinutily tě, tvůj cenit život mladý,
pak oplat' lásku mou, můj Rodrigo, mé nebe,
bys Sancha zbavil mne, hled' v boji bránit sebe;
Jdi v boj a sebe braň, bys jha mne osvobodil
i slibu, který vždy můj hněv a odpor plodil.
Co řeknu ještě víc? Jdi, braň se v boji tom,
mně ulož mlčení a povinnost mou zlom.
A pro mne cítíš-li hrud svoji roztouženou,
ty v boji zvítězíš, Chimena jehož cenou.
Bud' s bohem! Slovem tím umírám, věř mi, v studu!

(Odejde.)

RODRIGO. Kde nyní nepřítel, kým teď přemožen budu?

Sem Mauři, Navarští, sem reci Kastilie,
sem, šlechty květe, pojd', jež rodí Hispanie,
sem všickni spojte se, sem pojd'te v svorném shluku,
tak nyní nadšenou a silnou zchromit ruku,
proti mé naději své všechny spojte síly,
je přece málo vás, zde byste došli k cíli.

II. SCÉNA.

INFANTKA. Mám poslouchat tě dál, ty úcto k mému rodu

jež hříchem činíš lásku mou?
Či tebe, lásko, snad, jež bouříš v sladkém soudu,
na toho tyrana druž přání tajemnou?
Já bídná! S čím z těch dvou
mám srdce svoje uvést v shodu?
Tvá statnost, Rodrigo, mne hodným tebe dělá,
však nejsi krále syn – co platná páž tvá smělá?!
Bezcitný osude, kteréhož příkrost dělí
od sebe touhu mou i čest,
proč volba jedné z nich v mé vášně příboj vřelý
zdroj takých bolestí a také muky jest?
Co musí moje srdce snést,
na jaký připravit se pláč můj život celý?
Po muce takové, když nemůž' výhost dáti
své lásce, milence když nesmí svojím zváti.
Leč k čemu rozpaky? Můj rozum již se chvěje,
tou volbou ctnou že pohrdám,
ač pouze vladařům mne vzácný rod můj přeje,
Rodrigo, lásce tvé s ctí plnou já se vzdám!
Nad dvěma králi vítěz sám,
zda na vínek jsi bez naděje?
To velké jméno Cid, jež získat's, zdali nedí,

nad kým máš vládnouti? Již to jest odpovědí!
Mně hoden zcela jest! Jej Chiméně jsem dala,
však nyní mrzí mne již tento dar,
smrt otce mezi ně tak málo záští vhnala,
že krve povinnost mstu v malý nítí žár.
Ó, nekyne mi žádný zdar,
ni z jeho hříchu, ni z mé muky, malá
tu spásy naděj! Los, mne chtěje potrestati
i mezi soupeři jich lásku nechal pláti!

III. SCÉNA.

Infantka. – Leonora.

INFANTKA. Leonoro, proč jsem jdeš?

LEONORA. Vám blaho přáti, paní,
že konečně přec mír se v duši vaši sklání.

INFANTKA. Kde vzal by se ten klid, kdy všecko ve mně vře?

LEONORA. Živa-li nadějí je láska a s ní mře,
pak více Rodrigo vám nemůže být drahý,
Chimena strhla jej v zoufalé boje dráhy,
buď musí zemřít, buď její choť se státi,
svou naděj ztratíte a poklid se vám vrátí.

INFANTKA. I to se musí stát!

LEONORA. Co doufat ještě chcete?

INFANTKA. Co ještě doufati mi všickni zbraňujete?
Na boje podmínky Rodrigo přistoupí-li,
dost najdu ještě cest, boj překazit v té chvíli
vždyť láska, sladký pán, který mne krutě mučí,
Istím různým milence, již věrni jsou mu, učí.

LEONORA. Když ani mrtvému se nezdařilo otci,
v jich duších vznítit svár, co můžete víc zmoci?

Chimena mravem svým vám ukazuje zvlášť,
že k jeho stíhání ji nepohání zášť.
Dosáhne souboje, za rytíře si zvolí,
kdo první nabídne s ním utkati se v poli.
Nevolí nikoho z těch bohatýrů davu,
již v takých výbojích si pojistili slávu.
Don Sancho stačí jí, on vhod jí přichází;
jde poprv na souboj, jej k boji provází
a jí jest právě vhod zkušenost jeho malá,
on rek je bez jména, nač ona by se bála?
Ba snadnost volby té vám dostatečně praví,
že pouze hledá boj, jenž nutnosti jí zbaví,
jímž snadno Rodrigu se skloní lauru cena,
jímž ona konečně smí býti usmířena.

INFANTKA. To všechno jasně zřím a proti Chimeně
já toho vítěze miluji nadšeně.

K čemu se rozhodnu milenka zoufající?

LEONORA. Na rod svůj pomněte, dejte si přece říci!
Bůh dlužen krále vám, vy sluhu milujete.

INFANTKA. Má láska předmět svůj změnila, sama rcete,
to není Rodrigo, ten šlechtic prostý jen,
mou láskou v očích mých jest jinak oslaven;
toť velký původce tolika slavných skutků,
pán králů dvou, toť Cid, jenž vyhrál velkou půtku.
Však já se přemohu, ne z bázně před pohanou,
však nechci zkaliti ty žáry, jež tak planou,
a byť i k vůli mně koruna skráň mu spjala,
víc nazpět nevezmu dar, jež jsem jednou dala.
Když může v boji tom se lehce vítěz státi,
nuž, pojďme, Chimeně chci podruhé jej dáti;
ty, která šípy znáš, jež protkly moji hruď,
že jak jsem začala, též skončím, svědkem buď.

IV. SCÉNA.

Chimena. – Elvira.

CHIMENA. Ó, kterak bídná jsem, ó, Elviro, co zkusím!

Jen mohu doufati a všeho bát se musím!
Ni přání jediné, s nímž mohu souhlasiti,
a přece při každém se musím hanbou rdíti;
za sebe poslala jsem do boje dva soky,
za úspěch největší přec prolíji slz toky
a necht' i nejvíce mi osud přeje, přec
buď nemstěn otec jest, buď mrtev milenec!

ELVIRA. Vy v každém případě budete chráněna,
buď Rodrigo je váš, buď vy jste pomstěna,
a necht' i osud zlý, jak chce, se na vás rotí,
jen chrání vaši čest a pomůže vám k choti.

CHIMENA. Jak, jenž můj budí hněv, mou zášť, mou hrůzu, strach,
buď Rodrigův to vrah neb otce mého vrah!
Tak muže dávají mi s obou stran a každý
je vinen nejdražších bytostí mojich z vraždy.
Tak obou na stranách má duše lká v svém vzdoru,
než smrti bojím se víc konce toho sporu.
Pryč, lásko, pomsto pryč, jež kalíte mi ducha,
za cenu takovou jsem k něze vaší hluchá,
ty mého osudu všemocný stvořiteli,
ty bez výsledku nech ten zoufalý boj smělý,
ať nikdo nepadne, ať nikdo nezvítězí!

ELVIRA. Tož přísnost osudu ta neznala by mezí.
Ó, věřte, tento boj vám v nový žal se zvrátí,
když bude nutit vás své právo dále ždáti,
vždy dávat na jevo jen hněv a pohrdání,
po smrti milence se shánět bez ustání.
Líp, věřte, bylo by, by vzácná jeho síla,
skrář jemu ověncíc, vám mlčet uložila,

by zákon zápasu váš ztišil ston a vzdech,
by král přinutil vás svým tužbám vzdát se v spěch.

CHIMENA. A nechť i zvítězí, ty myslíš, že se vzdám?

Má ztráta velká jest a povinnost svou znám;
a tuto ztlumiti a onu zkolébat
nestačí krále hlas, nestačí boje řád.
On Sancha přemoci můž' rázem jediným,
však nepřemůže přec čest Chimeninu s ním,
za jeho vítězství ať, co chce, dá mu král,
pro čest mou v chvíli té stý sok by jemu vstal!

ELVIRA. Ku jakým výšinám se vaše pýcha zvedá!

Ať nebe naposled přec pomstíti vás nedá!
Vy chcete ještě teď si odepřítí štěstí,
když, se ctí mlčeti, vám dosaženo jesti?
Co chce ta povinnost, co doufá, co můž' ždáti?
Zda milencova smrt vám v posled otce vrátí?
Na jedné ráně dost nemáte ve svém bolu,
nač chcete vršiti bol, ztrátu ku vrcholu?
Ach, jděte, v rozmaru, jenž poutá vás a souží,
milence takého váš pych si nezaslouží,
bůh jistě, v hněvu svém on spravedlivý vládne,
vám Sancha za choť dá, když Rodrigo váš padne.

CHIMENA. Dost velký, Elviro, dost hrozný je bol můj,

ty věštbou neblahou jej dále nezdvojuj!
Jim dvoum se vyhnouti, to vřelé přání nosím,
ač boha v boji tom jen za Rodriga prosím;
ne vášní pro něho jsouc jata rozjitřenou,
však on-li přemožen, že Sanchy budu ženou.
A z této bázně jen mé zbožné přání vzplálo...
Co vidím, nešťastná? Elviro, již se stalo!

V. SCÉNA.

D. Sancho. – Chimena. – Elvira.

SANCHO. Již skládám, seňoro, před vámi ostří meče...

CHIMENA. Co vidím? Rodriga krev s něho posud teče!

Jak můžeš přede mnou zde státi, hanebníku,
mou lásku jedinou když zhubil jsi v témž mžiku?
Má lásko, vybuchni, nač obávat se déle?
Můj otec pomstěn jest, nač taje, zjev se směle!
Tou ranou jedinou spasena moje čest,
má duše v zoufalství, má láska volná jest!

SANCHO. Až upokojí se...

CHIMENA. Ty mluvíti chceš dál,

ty, mého milence, jenž's bohatýra sklál?
Ty's zradou zvítězil, rek jak on, zdoba všech,
na útok vražedný by nikdy nepodleh'.
Mně neposloužil jsi, jdi, nedoufej víc dál,
v myšlénce, že mne mstíš, ty život jsi mi vzal!

SANCHO. To divné chování, mne neslyšíte ani...

CHIMENA. O jeho smrti mám tvé slyšet vychloubání?

Mám klidně vyslechnout tvou chloubu vítěznou,
pád jeho a můj hřích, tvou drzost bezmeznou?

VI. SCÉNA.

D. Fernando. – D. Diego. – D. Arias. – D. Sancho. – D. Alfonso. – Chimena. – Elvira.

CHIMENA. Již není potřebí, bych déle skrývat měla,

co snahou největší jsem tajiti vám chtěla.
Já milovala jej, však pomstít otce slávu,
já v oběť vydala tu zbožňovanou hlavu.
Váš, sire, majestát moh' ocenit zde dosti,

jak couvnout musila má láska povinnosti.
Jest mrtev Rodrigo, smrt jeho rychlou změnou
z mstitelky dělá teď milenku zarmoucenou.
Mstou byla povinna jsem tvůrci svého žití,
jak teď jsem povinna pro lásku slzy liti.
Don Sancho zničil mne, mně povstav na obranu,
teď jeho odměnou mám stát se za tu ránu!
Ó, sire, může-li hnout soucit králem, přejte
mé prosbě vlídný sluch, ten zákon odvolejte!
Za cenu vítězství, jímž, co miluji, ztrácím,
jen mne ať nežádá, vším statkem svým mu splácím,
v klášteře posvátném až do své smrti v žale
otce i milence chci oplakávat stále!

DIEGO. Jej, sire, miluje a víc jí hříchem není,
ku lásce zákonné se přiznat bez zardění.

FERNANDO. Chimeno, znej svůj klam, tvůj Rodrigo je živ,
don Sancho přemožen zvěst klamnou dal ti dřív.

SANCHO. Tím proti vůli mé horlivost vinna moje.
Já spěchal vyprávět jí o výsledku boje.
Ten statný bohatýr, jenž srdcem jejím vládne,
mne odzbrojil a děl: „Ó, neměj bázně žádné,
spíš nechám vítězství nejisté s jeho cenou,
než prolít měl bych krev Chimeně zasvěcenou,
však moje povinnost mne volá k dvoru, spěj,
o boje výsledku jí za mne vyprávěj,
a přines jí svůj meč co trofej vítězovu!“
To oklamalo ji, než moh' jsem přijít k' slovu,
že já jsem vítězem, když vrátil jsem se, mnila
a její zoufalost cit její prozradila,
chvat její, nadšení a vášeň zhoucí síly,
že vysloviti se mi nepřála ni chvíli.
Necht' přemožený jsem, jsem blažen v resignaci,
necht' při tom srdce mé přec nekonečně ztrácí,

mám rád svou porážku, jí žehnám docela,
neb lásce šlechetné co nejvíc prospěla.

FERNANDO. Netřeba rdíti se pro takou lásku, dcero,
ni k její ztajení vytáček hledat stero,
tvůj úctyhodný stud tě darmo k tomu žene,
ty slavně dostála jsi cti své uražené
i povinnosti své, tys dosti otce mstila,
Rodriga tolikrát když v boj jsi postavila.
Viz ruku nebes v tom a nyní, dcero, spěš,
co proň jsi činila, čiň z části sobě též,
a mému rozkazu již dále nevzdoruj,
jenž chce, ten drahý ne aby stal se manžel tvůj.

VII. SCÉNA.

D. Fernando. – D. Diego. – D. Arias. – D. Rodrigo. – D. Alonso. – D. Sancho. – Infantka. – Chimena. – Leonora. – Elvira.

INFANTKA. Zrak osuš, Chimeno! Kéž smutek tvůj se zkojí,
statného vítěze vem z ruky kněžny svojí!

RODRIGO. Již, sire, odpusťte, když před ní na kolena
mne vrhá úcta má i láska roztoužená.
Pro cenu vítězství sem, pane, nepřicházím,
svou hlavu poznovu Chimeně v oběť sázím.
Zde nesmí platiti ni lásky mojí plání,
ni zákon zápasu, ni vůle krále, paní!
Když vše, co stalo se, za otce přec je málo,
tož sama určete, co třeba, by se stalo.
Mám soků tisíce přemoci ve zápolu,
mám svoje výboje od pólu šířit k pólu,
sám dobýt tábora, armádu v útěk hnát,
či reků mytických mám předčít slávu snad?
Ó, může-li jen tím se těžký hřích můj smýti,
chci všechno podniknout a vše též zakončiti.

Však jestli hrdá čest po krvi žízní novou,
vždy práhnouc zkojí se jen smrtí vinníkovou,
tu více proti mne nezbroyte vojska pluky,
zde, sire, hlava má, ji do vaší dám ruky,
neb ta jen právo má přemoci nezdolného;
mstu od vás vezmu jen, nemožnou od jiného.
Však aspoň ať má smrt je koncem mého trestu,
tím nezavřetež mi k své upomínce cestu,
a ježto moje smrt zachrání vaši čest,
ať moje památka vám, sire, svata jest,
ó, rcete, schvátí-li vás nad mým losem žel:
„Mne kdyby nebyl ctil, on byl by neumřel!“

CHIMENA. Již povstaň, Rodrigo, já, sire, mnoho děla,
než abych před vámi to odvolávat chtěla.
Rodrigo ctnosti má, jimž nutno úctu vzdát,
a král když poroučí, je nutno poslouchat.
Však bude možno vám, ač jste mne odsoudili
v ten sňatek, aby byl před vaším zrakem milý?
A povinnosti mé když tolik ukládáte,
zda spravedlnost svou s tím ve souhlase máte?
A je-li Rodrigo tak důležitý státu
za vše co vykoná, proč já jsem za odplatu?
Proč mám se vydati výčítky věčné, muce,
že v krvi otcovské jsem koupala si ruce?

FERNANDO. Jen časem častokrát se zákonité stalo,
co bez zločinu dřív se nemožným být zdálo,
Rodrigo získal tě a ty dnes patříš jemu,
však cenou zápasu že patříš hrdinnému,
já musil nepřítel bych tvojí slávy být,
by cenu vítězství on ihned měl si vzít.
Bud' sňatek odložen, tím výrok platí stále,
jimž tobě zaslíben, však poslyš vůli krále:
Rok stačiž – chceš-li tak – bys osušila slzy.

Ty zatím, Rodrigo, se uchop zbraně, drzý
ať Maur jest přemožen, jak teď na půdě naší
jsi zdrtil jeho lest' i snahy, tak ať plaší
až v říše jeho střed jej meč tvůj, v jménu mém,
ty armádě mé vel a zpustoš jejich zem!
Před pouhým jménem Cid ať zachvějí se strachem
Tě pánem nazvali, tě budou věnčit nachem!
Však v slavných činech svých jí věrnost zachovej,
jí, ještě hodnější k ní – lze-li – domu spěj
a svými výboji se zaskvěj takou cenou,
že bude slávou jí se nazývat tvou ženou!

RODRIGO. Bych sloužiti moh' vám a získal Chimenu,
co poručiti jen lze mému ramenu?
Ač vzdálen, osud svůj já těžce budu nésti,
přec moci doufati, jest pro mne dost již štěstí.

FERNANDO. V svou doufej odvahu i doufej v sliby moje,
jist láskou milenky se vydej v nové boje,
cti osten přemoci, jenž proti tobě stále,
buď úkol času jen, tvé ctnosti, tvého krále.